

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา การรับรู้ต่อภัยต่ออุทกภัยและการปรับตัวเพื่อบรรเทาความรุนแรงจากการเกิดอุทกภัยครั้งใหม่ของประชาชนบ้านน้ำก้อ หมู่ที่ 4 ตำบลน้ำก้อ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือการสัมภาษณ์จากแบบสอบถาม โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือน จำนวน 142 คน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอด้วยการบรรยายประกอบตาราง ดังนี้

5.1 ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การเปลี่ยนแปลงจำนวนสมาชิกในครัวเรือนภายหลังเกิดอุทกภัยและสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงจำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพหลัก/อาชีพเสริมก่อนเกิดอุทกภัยและหลังเกิดอุทกภัย รายได้จากอาชีพหลัก/รายได้จากอาชีพรองก่อนเกิดอุทกภัยและหลังเกิดอุทกภัย

5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการเกิดภัยพิบัติจากอุทกภัย ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลด้านสุขภาพ ด้านที่อยู่อาศัย และด้านพื้นที่การเกษตร ผลผลิตด้านการเกษตร

5.3 ข้อมูลด้านการรับรู้ของประชาชนบ้านน้ำก้อต่ออุทกภัย ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับการรับรู้ถึงสาเหตุ ความรุนแรง ความเสียหาย การป้องกันและการบรรเทาความรุนแรงจากอุทกภัย

5.4 ข้อมูลด้านการปรับตัวของประชาชนบ้านน้ำก้อเพื่อบรรเทาความรุนแรงจากการเกิดอุทกภัยครั้งใหม่ ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ การยอมรับความสูญเสียที่เกิดขึ้น การลดความสูญเสีย และการแสวงหาทางเลือกใหม่

5.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (N = 142)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	107	75.4
หญิง	35	24.6
กลุ่มอายุ		
21 – 30 ปี	19	13.4
31 – 40 ปี	34	23.9
41 – 50 ปี	56	39.4
51 – 60 ปี	22	15.5
61 ปีขึ้นไป	11	7.8
สถานภาพ		
คู่	122	85.9
โสด	6	4.3
หย่า/แยก	3	2.1
ม่าย	11	7.7
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้ศึกษา	1	0.7
ประถมศึกษา	116	81.7
มัธยมศึกษาตอนต้น	7	4.9
มัธยมศึกษาตอนปลาย	12	8.5
อนุปริญญา/ประกาศนียบัตร	3	2.1
ปริญญาตรี	3	2.1

หมายเหตุฯ อายุเฉลี่ย 43.64 ปี ต่ำสุด 23 ปี สูงสุด 73 ปี

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นชายและหญิงในสัดส่วนที่แตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย คือ ร้อยละ 75.4 และร้อยละ 24.6 เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 39.4 รองลงมาคือช่วงอายุระหว่าง 31 – 40 ปี ร้อยละ 23.9 ช่วงอายุระหว่าง 51 – 60 ปี ร้อยละ 15.5 ช่วงอายุระหว่าง 21 – 30 ปี ร้อยละ 13.4 และช่วงอายุที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ช่วงอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป ร้อยละ 7.8 ตามลำดับ ในด้านของสถานภาพสมรสส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 85.9 รองลงมาคือ สถานภาพสมรสหม้าย คิดเป็นร้อยละ 7.7 มีสถานภาพสมรสโสด ร้อยละ 4.3 และมีสถานภาพสมรส หย่าหรือแยก ร้อยละ 2.1 ตามลำดับ ผู้ตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 81.7 สำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 8.5 สำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 4.9 สำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมีร้อยละ 2.1 ที่สำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับอนุปริญาเทียบปริญาตรีเท่ากัน และมีผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่ได้ศึกษา ร้อยละ 0.7 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเปลี่ยนแปลงจำนวนสมาชิก ในครัวเรือนภายหลังเกิดอุทกภัย (N = 142)

การเปลี่ยนแปลง	จำนวน	ร้อยละ
เพิ่มขึ้น	5	3.5
ไม่เปลี่ยนแปลง	111	78.2
ลดลง	26	18.3
รวม	142	100.0

ในครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีการเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง คิดเป็นร้อยละ 78.2 มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 3.5 และมีการเปลี่ยนแปลงจำนวนสมาชิกในครัวเรือนลดลง คิดเป็นร้อยละ 18.3 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 7

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละ สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงจำนวนสมาชิกในครัวเรือนลดลง

สาเหตุ	จำนวน	ร้อยละ
ย้ายไปอยู่ที่อื่น	6	23.1
เสียชีวิตจากอุทกภัย	17	65.4
เสียชีวิตจากสาเหตุอื่น	3	11.5
รวม	26	100.0

สาเหตุที่ทำให้จำนวนสมาชิกในครัวเรือนลดลงส่วนใหญ่มาจากสาเหตุเสียชีวิตจากอุทกภัย คิดเป็นร้อยละ 65.4 การย้ายไปอยู่ที่อื่น คิดเป็นร้อยละ 23.1 และเกิดจากการเสียชีวิต คิดเป็นร้อยละ 11.5 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 8

การเปลี่ยนแปลงของจำนวนสมาชิกในครัวเรือนนั้นที่เห็นภาพชัด ก็จะเป็นครัวเรือนที่มีผู้เสียชีวิตขณะเกิดอุทกภัย แต่จะมีประเด็นที่น่าสังเกตคือว่า การย้ายไปอยู่ที่อื่นของสมาชิกในครัวเรือนนั้น จะมีลักษณะที่แตกต่างจากที่อื่นคือ มีการย้ายไปอยู่ในในพื้นที่อื่น โดยอ้างถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินหากมีอุทกภัยเกิดขึ้นอีกครั้ง แต่ในความเป็นจริงแล้วการย้ายออกไปจากพื้นที่เดิมนั้นเป็นการย้ายออกไปเฉพาะชื่อในทะเบียนบ้านเท่านั้น แต่ตัวตนของผู้ที่ย้ายออกยังคงอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดิมหรือในครอบครัวเดิม จากการเข้าไปศึกษา พบว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดการย้ายออกในลักษณะดังกล่าวก็เนื่องมาจาก การที่สมาชิกในครัวเรือนย้ายไปมีอยู่ในทะเบียนบ้านอีกทะเบียนบ้านหนึ่งก็เพื่อต้องการได้รับสวัสดิการ หรือความช่วยเหลือที่ภาครัฐจัดสรรให้เพิ่มขึ้น ซึ่งหากสมาชิกในครอบครัวไปอยู่อีกทะเบียนบ้านหนึ่งหรือหมู่บ้านหนึ่งแล้วจะทำให้ได้รับความช่วยเหลือมากกว่าครัวเรือนที่สมาชิกในครัวเรือนยังคงอาศัยอยู่ในทะเบียนบ้านเดียวกัน โดยไม่มีการย้ายออกในลักษณะดังกล่าว

ส่วนความสัมพันธ์กันในครอบครัวและชุมชนนั้น มีความสัมพันธ์ในครอบครัวและในระบบเครือญาติมีสูงมาก จะเห็นได้จากการที่เวลามีงานประเพณีหรือมีงานพิธีต่างๆ คนภายในครอบครัวและเครือญาติพี่น้องจะเป็นกลุ่มแรกที่เข้ามาช่วยเหลือและร่วมงานพิธีนั้นๆ รวมไปถึงการใช้แรงงานในการผลิตด้วย ผู้ที่เป็นเครือญาติจะช่วยเหลือกันก่อนบุคคลนอกเครือญาติ ไม่ว่าจะเป็นเครือญาติกันโดยสายเลือดหรือโดยการแต่งงาน สมาชิกที่เข้ามาอยู่ใหม่ก็จะมีคนรับถือเครือญาติที่มีอยู่ก่อนแล้ว โดยจะมีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกันและมักจะมีผู้สูงอายุหรือผู้อาวุโสในครัวเรือนเป็นศูนย์รวมใจ ภายหลังจากการเกิดอุทกภัยความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวนั้นยังเพิ่มความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นมีการเห็นอกเห็นใจกัน ช่วยเหลือพึ่งพากันมากขึ้น

ความสัมพันธ์นอกระบบเครือข่าย การพึ่งพาอาศัย การช่วยเหลือการมีน้ำใจต่อกันนั้น ภายหลังจากการเกิดอุทกภัยการมีน้ำใจต่อกัน การช่วยเหลือกันสูงมาก มีการเห็นอกเห็นใจกัน การแก่งแย่งแข่งขันที่เคยมีในช่วงก่อนเกิดอุทกภัยนั้นภายหลังเกิดอุทกภัยมีน้อยมาก

ความสัมพันธ์ของชุมชนและผู้นำชุมชนพบว่ามีลักษณะที่เป็นทางการแต่ไม่มีกฎเกณฑ์ที่เป็นระบบระเบียบมากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นการร่วมมือกันเพื่อช่วยเหลือพึ่งพากัน เป็นเรื่องของการมีน้ำใจต่อกัน เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยผู้นำชุมชนจะเป็นผู้คอยสนับสนุนเกื้อกูล การนำข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐมาบอกกล่าวแก่ชุมชน มีการร่วมประชุมปรึกษาหารือร่วมกันและให้สิทธิชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจในการร่วมกันทำงานในชุมชน เช่น การจัดงานทอดผ้าป่าสามัคคี เป็นต้น

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการประกอบอาชีพหลัก และอาชีพรอง ก่อนเกิดอุทกภัย

ประเภทของอาชีพ	อาชีพหลัก		อาชีพรอง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทำนา	113	79.6	-	-
ทำสวน/ทำไร่	15	10.6	104	73.2
ค้าขาย	6	4.2	4	2.8
รับจ้างทั่วไป	4	2.8	31	21.9
รับราชการ	2	1.4	-	-
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	2	1.4	3	2.1
รวม	142	100.0	142	100.0

ก่อนเกิดอุทกภัยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก คิดเป็นร้อยละ 79.6 รองลงมาประกอบอาชีพหลักทำสวน/ทำไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.6 มีร้อยละ 4.2 ที่ประกอบอาชีพหลักเป็นการค้าขาย และมีร้อยละ 1.4 ที่ประกอบอาชีพหลักเป็นการรับราชการและไม่ได้ประกอบอาชีพ ส่วนการประกอบอาชีพหลักรับจ้างทั่วไปมีร้อยละ 2.8 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน/ทำไร่เป็นอาชีพรอง คิดเป็นร้อยละ 73.2 มีการประกอบอาชีพรองเป็นรับจ้างทั่วไปและค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 21.9 และร้อยละ 2.8 ตามลำดับ และไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 2.1 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 9

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการประกอบอาชีพหลักและอาชีพรอง หลังเกิดอุทกภัย

ประเภทของอาชีพ	อาชีพหลัก		อาชีพรอง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทำนา	81	57.1	-	-
ทำสวน/ทำไร่	8	5.6	53	37.3
ค้าขาย	3	2.1	2	1.4
รับจ้างทั่วไป	22	15.5	13	9.2
รับราชการ	2	1.4	-	-
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	26	18.3	74	52.1
รวม	142	100.0	142	100.0

ภายหลังจากเกิดอุทกภัยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก คิดเป็นร้อยละ 57.1 มีการประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 15.5 และมีการประกอบอาชีพทำสวนหรือทำไร่เป็นอาชีพหลัก คิดเป็นร้อยละ 5.6 มีการประกอบอาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 1.4 และไม่ได้ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 18.3 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนหรือทำไร่ เป็นอาชีพรอง คิดเป็นร้อยละ 37.3 มีการประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพรอง คิดเป็นร้อยละ 9.2 และการประกอบอาชีพค้าขายเป็นอาชีพรอง คิดเป็นร้อยละ 1.4 และไม่ได้ประกอบอาชีพรอง คิดเป็นร้อยละ 52.1 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 10

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้จากการประกอบอาชีพหลักภายหลังเกิดอุทกภัย

รายได้จากอาชีพหลัก	จำนวน	ร้อยละ
เพิ่มขึ้น	2	1.4
ไม่เปลี่ยนแปลง	-	-
ลดลง	114	80.3
ไม่มีรายได้	26	18.3
รวม	142	100.0

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้จากการประกอบอาชีพหลักลดลง คิดเป็นร้อยละ 80.3 และไม่มีรายได้จากการประกอบอาชีพหลัก คิดเป็นร้อยละ 18.3 ส่วนรายได้จากการประกอบอาชีพหลักเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 1.4 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 11

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้จากการประกอบอาชีพ
รองภายหลังเกิดอุทกภัย

รายได้จากอาชีพรอง	จำนวน	ร้อยละ
เพิ่มขึ้น	-	-
ไม่เปลี่ยนแปลง	-	-
ลดลง	68	47.9
ไม่มีรายได้	74	52.1
รวม	142	100.0

ผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้จากการประกอบอาชีพรองลดลงคิดเป็นร้อยละ 47.9 และไม่มีรายได้จากการประกอบอาชีพรอง คิดเป็นร้อยละ 52.1 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 12

การประกอบอาชีพของประชาชนบ้านน้ำก้อนั้น ส่วนใหญ่จะทำนาเป็นอาชีพหลัก โดยจะทำปีละหนึ่งครั้งต่อครอบครัว การทำนาจะเป็นการทำนาแบบดั้งเดิม คือยังคงอาศัยน้ำจากน้ำฝนธรรมชาติมาใช้ในการทำนาและมีบางส่วนที่อาศัยน้ำจากลำห้วยน้ำก้อ การใช้เทคโนโลยีในการทำนานั้น ได้เปลี่ยนไปจากอดีต คือมีการเปลี่ยนจากการใช้แรงงานจากสัตว์และแรงงานคนมาเป็นการใช้แรงงานคนร่วมกับการใช้เครื่องจักรแทน ซึ่งก็เป็นการแผ่ขยายตัวของการพัฒนาเศรษฐกิจ ในส่วนการใช้แรงงานนั้นมีการว่าจ้างแรงงานที่มีอยู่ในหมู่บ้าน โดยจะเสียค่าจ้างวันละ 100 – 120 บาทต่อคนต่อวัน ซึ่งถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงมากหากเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายของแรงงานในเมืองใหญ่ๆ ส่วนการแลกเปลี่ยนแรงงานกันนั้นมีเพียงบางส่วนเท่านั้น ซึ่งชาวบ้านเรียกกันว่า “เอาแรงกัน” ซึ่งมีลักษณะที่คล้ายกันกับการ “เอามือกัน” ของทางภาคเหนือ ซึ่งแรงงานในส่วนนี้ส่วนใหญ่จะเป็นเครือญาติกัน ผลผลิตที่ได้จากการทำนานั้นชาวบ้านส่วนใหญ่มักจะเก็บไว้บริโภคเองภายในครัวเรือน ซึ่งจะมีเพียงบางส่วนที่นำไปขายให้พ่อค้าคนกลางที่เข้ามารับซื้อหรือนำไปขายให้กับสหกรณ์การเกษตรในเมืองหล่มสัก เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและค่าใช้จ่ายในการทำนา ภายหลังจากการเกิดอุทกภัยขึ้นในปี พ.ศ. 2544 ผลจากอุทกภัยได้ทำความเสียหายแก่พื้นที่ทำนาบางส่วนของชาวบ้าน ประกอบกับเครื่องมือด้านการเกษตรต่างๆ ของชาวบ้าน ได้รับความเสียหายและสูญหายในขณะที่เกิดอุทกภัย เงินทุนที่จะใช้ใน

การทำนาไม่มี การประกอบอาชีพทำนาจึงลดลงและผลผลิตจากการทำนาก็ลดลงตามไปด้วยเนื่องจาก การที่ชาวบ้านเคยทำนาปีละ 10 ไร่ ก็ลดลงมาเหลือทำปีละ 5 ไร่ อย่างนี้เป็นต้น

ในส่วนของการประกอบอาชีพร่อนนั้น หลังจากการเสร็จสิ้นจากการทำนาแล้ว ชาวบ้านน้ำก้อ ก็จะหันมาทำยาสูบ ปลูกผักกาด ปลูกกะหล่ำ พริกและมะเขือโดยใช้พื้นที่เดิมที่เคยทำนา ซึ่งในส่วนนี้ ก่อนที่จะเกิดอุทกภัยนั้นรายได้จากการทำสวนผัก สวนยาสูบของชาวบ้านนั้นถือว่าเป็นรายได้ที่ดีมากทำให้เศรษฐกิจของชาวบ้านดีมาก แต่พอเกิดอุทกภัย การทำยาสูบ ปลูกผักต่างๆ ก็ลดลงเนื่องมาจาก อุปกรณ์การเกษตรที่มีอยู่ได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก เมื่อรายได้ของชาวบ้านลดลงย่อมจะส่งผลกระทบต่อ การประกอบอาชีพในด้านอื่นๆ ตามไปด้วย กล่าวคือ

การว่าจ้างแรงงานในการทำการเกษตรลดลงทำให้ผู้ที่มีอาชีพรับจ้างรายได้ถูกกระทบตามไปด้วย แต่ชาวบ้านบางส่วนที่ออกไปรับจ้างและทำงานประเภทบริการนอกชุมชนกันมากขึ้น ได้แก่ การทำงานก่อสร้าง งานจ้างเหล่านี้จะมีมาเรื่อยๆ ส่วนใหญ่ผู้ที่ทำงานประเภทนี้จะมีอายุอยู่ในช่วงวัยทำงาน

ผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งการค้าขายในหมู่บ้านนั้นจะเป็นการเปิดร้านขายของชำโดยจะไปรับสินค้าจากตัวแทนจำหน่ายในเมืองหล่มสัก มีทั้งสิ่งของอุปโภคบริโภคที่จำเป็นอย่างครบครัน ส่วนใหญ่จะเป็นร้านเล็กๆ และร้านขายถั่วเดี่ยว ในขณะที่กำลังซื้อของชาวบ้านลดน้อยลง รายได้ของผู้ประกอบอาชีพค้าขายลดลงตามไปด้วย

ในช่วงเวลาที่ผู้ศึกษาเข้าไปศึกษาในพื้นที่พบว่าชาวบ้านบางส่วนนั้น ไม่มีการประกอบอาชีพจากการเข้าไปพูดคุยและสังเกตการพบว่าสาเหตุที่ทำให้ชาวบ้านเหล่านั้นไม่ประกอบอาชีพเนื่องมาจากพื้นที่ทำการเกษตรใช้ประโยชน์ไม่ได้เนื่องจากมีการทับถมของดิน โคลน ซากท่อนไม้ เศษไม้ยังคงมีอยู่ในพื้นที่การเกษตร และมีบางส่วนซึ่งเป็นส่วนน้อยที่รอคอยความช่วยเหลือจากภาครัฐในด้านการให้เงินช่วยเหลือโดยไม่มีการประกอบอาชีพอะไรเลย ในช่วงที่ชาวบ้านยังไม่ประกอบอาชีพนั้น ค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตนั้นส่วนใหญ่ได้มาจากการช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือไว้หลังจากเกิดอุทกภัย

5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความเสียหายจากการเกิดอุทกภัย

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของครัวเรือน ที่ได้รับผลกระทบด้านชีวิตและสุขภาพ จากการเกิดอุทกภัย

รายการ	จำนวน (จาก 142 ครัวเรือน)	ร้อยละ
ไม่ได้รับผลกระทบ	34	23.9
มีผู้เสียชีวิต	17	11.3
ได้รับบาดเจ็บ	76	53.5
ป่วยด้วยโรคติดต่อ	46	32.4

จากการศึกษาสถานะด้านชีวิตและสุขภาพที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยของสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 142 ครัวเรือน พบว่า จากการเกิดอุทกภัยในปี พ.ศ. 2544 มีครัวเรือนที่มีสมาชิกในครัวเรือนได้รับบาดเจ็บ คิดเป็นร้อยละ 53.5 และมีครัวเรือนที่มีสมาชิกในครัวเรือนป่วยด้วยโรคติดต่อ คิดเป็นร้อยละ 32.4 ส่วนครัวเรือนที่มีสมาชิกในครัวเรือนเสียชีวิต คิดเป็นร้อยละ 11.3 และครัวเรือนที่ไม่ได้รับผลกระทบ คิดเป็นร้อยละ 23.9 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 13

ผลกระทบในด้านชีวิตและสุขภาพของชาวบ้านน้ำก้อภายหลังจากอุทกภัยที่เกิดขึ้นได้ส่งผลให้เกิดความเศร้าโศกเสียใจแก่ครัวเรือนที่มีผู้เสียชีวิตและชาวบ้านน้ำก้อเป็นอย่างมาก การให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชนที่ผู้ศึกษาได้เข้าไปสอบถามพูดคุย พบว่า การให้ความช่วยเหลือในด้านชีวิตในครัวเรือนที่มีผู้เสียชีวิตนั้น จะให้ค่าชดเชยจำนวน 100,000 บาทต่อศพ มีเหตุการณ์หนึ่งที่น่าสะเทือนใจเป็นอย่างมากคือ มีครัวเรือนหนึ่งมีสมาชิกในครัวเรือนทั้งสิ้น 10 คน ภายหลังจากเกิดอุทกภัยพบว่ามีผู้เสียชีวิต 9 คน เหลือเพียงหัวหน้าครอบครัวซึ่งมีอายุประมาณ 61 ปีเพียงคนเดียว ในส่วนของผู้ที่ได้รับบาดเจ็บนั้นทางภาครัฐก็ได้ให้หน่วยงานทั้ง โรงพยาบาลหล่มสักร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขอำเภอหล่มสักเข้ามาช่วยเหลือในด้านการรักษาพยาบาลโดยรักษาพยาบาลฟรี และการเข้ามาควบคุมป้องกันด้านสุขภาพิบาต เช่น การก่อสร้างห้องสุขา การทำความสะอาดภาชนะรองรับน้ำ การควบคุมขุงลายโดยการใช้ทรายอะเบทไล่ตามภาชนะขังน้ำ การพ่นสารเคมีเพื่อกำจัดขุงลาย การฟื้นฟูปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในหมู่บ้าน การให้สุขศึกษาในการป้องกันโรคติดต่อต่างๆ เช่น โรคไข้เลือดออก โรคฉี่หนู ซึ่งมักจะระบาดในพื้นที่ที่มีน้ำขังเป็นเวลานาน ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวใช้เวลาในการดำเนินงาน 30 วัน จากผลการดำเนินงานพบว่าจำนวนผู้ป่วยที่เกิดจากโรคติดต่อนั้นมีอัตราการป่วยที่น้อยมาก มีเพียงโรคมือเท้า

เป็ยจากการที่เกิดขาดแคลนและเข่น้ำเป็นเวลานานเท่านั้น และโรคทางเดินหายใจซึ่งไม่มีการเกิด โรค คัดต่อที่รุนแรงแต่อย่างใด

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของครัวเรือน ที่ได้รับความเสียหายด้านที่อยู่อาศัยจากการเกิด อุทกภัย

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้รับความเสียหาย	14	10.0
เสียหายทั้งหมด	22	15.4
เสียหายบางส่วน	106	74.6
รวม	142	100.0

จากการศึกษาความเสียหายด้านที่อยู่อาศัย ที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย จำนวน 142 ครัวเรือน พบว่า จากการเกิดอุทกภัยในปี พ.ศ. 2544 ส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยได้รับความเสียหายบางส่วน คิดเป็นร้อยละ 74.6 ส่วนที่อยู่อาศัยที่ได้รับความเสียหายทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 15.4 และมีร้อยละ 10.0 ที่อยู่อาศัย ไม่ได้รับความเสียหาย รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 14

ความเสียหายด้านที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่ที่อยู่อาศัยที่ได้รับความเสียหายจากอุทกภัยนั้น จะมีการก่อสร้างที่อยู่อาศัยบริเวณริมลำห้วยน้ำก้อ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากกระแสน้ำที่เชี่ยวกราก พัดพาดิน โกลน ท่อนไม้ ต่างๆ ส่วนที่อยู่อาศัยที่ตั้งอยู่ไกลออกมาจากลำห้วยก็จะได้รับความเสียหายบางส่วนและเสียหายน้อยลงเรื่อยๆ เมื่อระยะทางห่างจากลำห้วยน้ำก้อออกไป ในปัจจุบันพื้นที่ที่เคยเป็นที่ตั้งที่อยู่อาศัยของชาวบ้านที่ตั้งอยู่ริมห้วยน้ำก้อนั้น ได้กลายเป็นที่รกร้างว่างเปล่าเนื่องจากไม่มีชาวบ้านเข้าไปตั้งที่อยู่อาศัยอยู่บริเวณนั้นเลย สำหรับชาวบ้านที่อยู่อาศัยได้รับความเสียหายนั้นทางภาครัฐได้จัดให้มีที่พักชั่วคราวให้อาศัยอยู่ โดยได้จัดทำโครงการบ้านพักพึ่งพายามยาก หรือบ้านน็อคดาวน์ให้อาศัยอยู่ชั่วคราวไปก่อน

ภายหลังจากการเกิดอุทกภัย ทางภาครัฐได้เข้ามาช่วยเหลือในด้านที่อยู่อาศัยโดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการออกประเมินความเสียหายที่เกิดขึ้นกับที่อยู่อาศัยของประชาชน โดยมีตัวแทนของชาวบ้านร่วมด้วย คือ ผู้นำชุมชน หลักเกณฑ์การประเมินความเสียหายนั้นให้มีการประเมินตามจริง ซึ่งการได้รับการชดเชยในด้านที่อยู่อาศัยนั้นแตกต่างกันไปตามระดับของความเสียหาย แต่ก็ได้เกิดปัญหาขึ้นเนื่องจากมีผู้ได้รับผลกระทบด้านที่อยู่อาศัยบางส่วนไม่พอใจกับค่าชดเชยที่ทางคณะกรรมการประเมินความเสียหายจัดสรรให้ ซึ่งชาวบ้านให้ความเห็นว่าค่าชดเชยที่ได้รับนั้นไม่พอกับการที่ชาวบ้านจะนำไป

สร้างที่อยู่อาศัยใหม่หรือนำไปซ่อมแซมที่อยู่อาศัยที่ได้รับความเสียหาย แต่ชาวบ้านก็ยอมรับค่าชดเชยที่ทางภาครัฐจัดสรรให้ โดยชาวบ้านคิดว่าได้ค่าชดเชยน้อย คิดว่าไม่ได้ค่าชดเชยเลย

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของครัวเรือน จำแนกตามการใช้ประโยชน์จากพื้นที่การเกษตรภายหลังการเกิดอุทกภัย

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ใช้ประโยชน์ได้ทั้งหมด	21	14.8
ใช้ประโยชน์ได้บางส่วน	106	74.6
ใช้ประโยชน์ไม่ได้	15	10.6
รวม	142	100.0

จากการศึกษาความเสียหายด้านพื้นที่การเกษตรเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากพื้นที่การเกษตร ที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย จำนวน 142 ครัวเรือน พบว่า ภายหลังจากการเกิดอุทกภัยในปี พ.ศ. 2544 ส่วนใหญ่พื้นที่การเกษตรมีการใช้ประโยชน์ได้บางส่วน คิดเป็นร้อยละ 74.6 และพื้นที่การเกษตรใช้ประโยชน์ได้ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 14.8 ส่วนพื้นที่การเกษตรที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ คิดเป็นร้อยละ 10.6 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 15

ความเสียหายด้านพื้นที่ทำการเกษตร พื้นที่การเกษตรที่ได้รับความเสียหายส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่เกษตรที่มีพื้นที่ติดริมลำห้วยน้ำก้อ โดยในพื้นที่เกษตรเหล่านี้จะมีการทับถมของดินโคลน เศษท่อนไม้ต่างๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการทำเกษตรของชาวบ้าน

สำหรับการแก้ปัญหาเรื่องพื้นที่ทำการเกษตรจากภาครัฐนั้น การดำเนินการช่วยเหลือมีเพียงการจัดการด้านชลประทาน โดยภาครัฐเข้ามาขุดลอกลำห้วยน้ำก้อและการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำเพื่อไว้ใช้ประโยชน์ในการเกษตรซึ่งกำลังดำเนินการอยู่ ส่วนการฟื้นฟูพื้นที่เกษตรกรรมที่ถูกทับถมจากดินโคลนและเศษไม้ ท่อนไม้นั้น ภาครัฐมีเพียงการสนับสนุนปุ๋ยอินทรีย์ให้เกษตรกรที่ได้รับผลกระทบเท่านั้น ส่วนการฟื้นฟูพื้นที่เกษตรกรรมนั้นภาครัฐไม่ได้ให้ความช่วยเหลือแต่อย่างใด จากการเข้าไปศึกษาพบว่ามีกรปล่อยพื้นที่ทำการเกษตรให้เป็นพื้นที่ว่างเปล่าไม่มีการเข้าไปใช้ประโยชน์ ในส่วนที่มีการฟื้นฟูนั้นก็เป็นการไปอย่างยากลำบากเนื่องจากมีการทับถมของดินโคลนและเศษไม้ท่อนไม้ เป็นจำนวนมาก ค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูมีค่าใช้จ่ายที่สูง ด้วย การว่าจ้างรถแทรกเตอร์มาทำการ ไถ และคันเอาดินโคลนและเศษไม้เหล่านั้นออกไปและมีพื้นที่การเกษตรบางส่วนที่เกษตรกรปล่อยให้กร้างไม่เข้าไปใช้ประโยชน์ เนื่องจากเกษตรกรไม่มีทุนที่จะเข้าไปปรับปรุงพื้นที่เกษตรกรรมดังกล่าว

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของครัวเรือน จำแนกตามการได้รับความเสียหายด้านผลผลิตการ
เกษตรภายหลังการเกิดอุทกภัย

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เสียหายทั้งหมด	7	4.9
เสียหายบางส่วน	19	13.4
ไม่ได้รับความเสียหาย	116	81.7
รวม	142	100.0

จากการศึกษาความเสียหายด้านผลผลิตการเกษตร ที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย จำนวน 142 ครัวเรือน พบว่า ภายหลังจากการเกิดอุทกภัย ในปี พ.ศ. 2544 ส่วนใหญ่ผลผลิตทางเกษตรกรรมไม่ได้รับความเสียหาย คิดเป็นร้อยละ 81.7 และผลผลิตทางเกษตรกรรมเสียหายบางส่วน คิดเป็นร้อยละ 13.4 ส่วนผลผลิตทางเกษตรกรรมที่ได้รับความเสียหายทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 4.9 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 16

ความเสียหายของผลผลิตทางการเกษตร ในช่วงที่เกิดอุทกภัยนั้น เกิดในช่วงเดือน สิงหาคม ซึ่งเป็นช่วงที่เกษตรกรกำลังเริ่มที่จะเตรียมตัวทำนา โดยการเริ่มไถนาเพื่อหว่านกล้า ความเสียหายจึงมีไม่มากเนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่ได้ลงมือทำนา มีเพียงเตรียมการเพื่อทำนา เช่น เตรียม พื้นที่ เมล็ดพันธุ์ข้าว เป็นต้น แต่มีบางส่วนที่ได้เริ่มลงมือทำไปแล้ว ความเสียหายที่เกิดขึ้นจึงมีเพียงเล็กน้อยส่วนพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายจำนวนมากนั้นก็เนื่องมาจาก พื้นที่ทำการเกษตรตั้งอยู่ใกล้ริมห้วยน้ำก้อ และมีสวนไม้ผลที่ได้รับผลกระทบ คือ สวนมะขามหวาน สวนมะม่วง ซึ่งได้รับความเสียหายบางส่วนเท่านั้นเอง

สำหรับการให้ความช่วยเหลือที่ทางภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือนั้น มีการตั้งคณะกรรมการเข้าประเมินความเสียหายที่เกิดขึ้น และดำเนินการช่วยเหลือโดยการให้เมล็ดพันธุ์ข้าว และปุ๋ยอินทรีย์แก่เกษตรกร ภายหลังจากการได้รับความช่วยเหลือด้านเมล็ดพันธุ์พืช และปุ๋ย เกษตรกรบางส่วนก็ยังไม่มีการประกอบอาชีพ เนื่องจากเกษตรกรยังขาดเงินทุนในการทำเกษตร สำหรับการให้ความช่วยเหลือในการพักหนี้เกษตรกรนั้น ทางภาครัฐก็ให้ความช่วยเหลือตามนโยบายที่รัฐบาลได้ดำเนินการไปแล้ว

จากการเข้าไปศึกษาเกษตรกรให้ความคิดเห็นว่าการช่วยเหลือที่ภาครัฐดำเนินการให้นั้นเป็นไปอย่างล่าช้า ไม่ทันต่อการที่จะลงมือประกอบอาชีพ หากมีความเป็นไปได้ถ้าให้ความช่วยเหลือเป็นเงิน ซึ่งจะทำให้เกษตรกรสามารถเลือกซื้อวัสดุ อุปกรณ์ เมล็ดพืชที่ใช้ในการทำเกษตรตามความต้องการได้ ส่วนปัญหาที่สำคัญที่สุดตอนนี้คือเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีอุปกรณ์ที่จะใช้ในการทำการเกษตรเนื่อง

จากอุปการณ์การเกษตรดังกล่าวได้รับความเสียหายจากอุทกภัยใช้การไปได้หรือสูญหายไปกับสายน้ำ ในส่วนนี้ทางภาครัฐยังไม่ได้เข้ามาช่วยเหลือ ซึ่งทำให้เกษตรกรขาดรายได้ แต่จะมีเกษตรกรบางส่วนที่จะไปยืมเอาอุปการณ์การเกษตรจากเพื่อนบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านอื่นที่ไม่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย หรือการเช่าอุปการณ์การเกษตรจากคนภายในหมู่บ้านกันเองที่ไม่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละ ของประชาชนบ้านน้ำก้อที่มีความสนใจต่ออุทกภัย ก่อนการเกิดอุทกภัยใน ปี พ.ศ. 2544

ข้อคำถาม	ใช่		ไม่ใช่	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านมีการติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพยากรณ์อากาศ ปริมาณน้ำฝน จากสื่อต่างๆ เป็นประจำ	31	21.8	111	78.2
2. ท่านมีการพูดคุยปรึกษาหารือกับเพื่อนบ้านหรือในชุมชนเพื่อป้องกันหรือบรรเทาความรุนแรงจากอุทกภัย	19	13.4	123	86.6
3. ท่านมีความคิดเห็นว่าการที่ลำห้วยน้ำก้อมีสิ่งปลูกสร้างที่รुक้า ขวางทางการไหลของน้ำ และการตัดไม้ไม่ได้เป็นสาเหตุของการเกิดอุทกภัยที่รุนแรง	127	89.4	15	10.6
4. ท่านมีการเตรียมตัวเพื่อรับมือกับอุทกภัยที่จะเกิดขึ้นโดยการอพยพสมาชิกในครัวเรือนไปอยู่ในที่ปลอดภัยจากอุทกภัย	-	-	142	100
5. ท่านมีความคิดว่าจะไม่มีการเกิดอุทกภัยที่รุนแรงจนทำให้สูญเสียชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมากที่บ้านน้ำก้อ	142	100	-	-

จากการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนบ้านน้ำก้อเกี่ยวกับการเกิดภัยพิบัติจากอุทกภัย ในช่วงก่อนการเกิดอุทกภัยในปี พ.ศ. 2544 พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนไม่ให้ความสนใจต่อปัญหาของอุทกภัยที่จะเกิดขึ้น โดยที่มีความคิดเหมือนกันทั้งหมดว่า เหตุการณ์การเกิดอุทกภัยที่มีความรุนแรงทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมากจะไม่เกิดขึ้นกับบ้านน้ำก้อเลย และไม่มีการเตรียมความพร้อมหรือการเตรียมรับสถานการณ์จากการเกิดอุทกภัยเลย คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ ประชาชนมีความคิดว่าการที่มีสิ่งปลูกสร้างรुक้าลำห้วยน้ำก้อและการตัดไม้ทำไร่เลื่อนลอยบนภูเขาไม่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดอุทกภัยที่มีความรุนแรงได้ คิดเป็นร้อยละ 89.4 และประชาชนไม่ให้ความสำคัญหรือให้ความสนใจ

ต่อการติดตามข้อมูลข่าวสารการพยากรณ์อากาศ ปริมาณน้ำฝน และการพุดคย ประชุมปรึกษาหารือกัน เกี่ยวกับการป้องกันภัยจากอุทกภัย โดยคิดเป็นร้อยละ 78.2 และ 86.6 ตามลำดับ รายละเอียดแสดง ดังตารางที่ 17

ในส่วนของ การให้ความสนใจหรือความสำคัญต่อภัยพิบัติจากอุทกภัยของประชาชนบ้านน้ำก้อ ก่อนที่จะมีเหตุการณ์การเกิดอุทกภัยในปี พ.ศ. 2544 นั้น พบว่า ประชาชนให้ความสำคัญเกี่ยวกับ อุทกภัยน้อยมาก เนื่องจากในอดีตนั้นการเกิดอุทกภัยของบ้านน้ำก้อมีความรุนแรงน้อยไม่ทำให้เกิด ความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินมีเพียงความเสียหายของทรัพย์สินเล็กๆน้อยๆ เท่านั้น ถึงแม้ว่า อุทกภัยที่บ้านน้ำก้อจะเกิดขึ้นเกือบทุกปีก็ตาม อีกทั้งประชาชนยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับอุทกภัย ประชาชน บ้านน้ำก้อยังคงดำเนินชีวิตไปในรูปแบบเดิมๆ โดยไม่ได้สนใจว่าจะมีการเกิดอุทกภัยที่รุนแรง รวมถึง หน่วยงานจากภาครัฐยังไม่ให้ความสนใจและเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับอุทกภัยให้แก่ประชาชนเลย ประชาชนไม่มีความตระหนักถึงการเกิดอุทกภัย จึงทำให้ประชาชนไม่มีการเตรียมตัวรับกับสถานการณ์ การเกิดอุทกภัยทำให้เกิดความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก

การที่ประชาชนบ้านน้ำก้อไม่มีความรู้เกี่ยวกับอุทกภัยเนื่องจากมีการศึกษาอยู่ในระดับประถม ศึกษาเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้การให้ความสนใจหรือการค้นคว้าติดตามหาความรู้เกี่ยวกับอุทกภัยนั้นมี น้อยซึ่งจะส่งผลให้เกิดความตระหนักหรือความสนใจต่ออุทกภัย ซึ่งจะนำไปสู่การป้องกันและบรรเทา ความรุนแรงจากอุทกภัย เช่น การเตือนภัย การเตรียมตัวรับมือกับอุทกภัยเป็นไปได้ยาก และประสบ การณ์เดิมที่เคยชินกับอุทกภัยที่มีความรุนแรงน้อยของประชาชนบ้านน้ำก้อยังเป็นแรงผลักดันที่ทำให้ ประชาชนละเลยหรือไม่รับรู้ต่ออันตรายหรือผลกระทบที่เกิดขึ้น

ในส่วนของภาครัฐการดำเนินงานของภาครัฐส่วนใหญ่จะดำเนินการก็ต่อเมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้น แล้วจึงดำเนินการ และการดำเนินการนั้นจะไม่มี ความต่อเนื่องในการดำเนิน โครงการเป็นลักษณะของ การอุปหน้าปะจุมุกเป็นส่วนใหญ่ การศึกษาค้นคว้าวิจัยถึงวิธีการป้องกันและบรรเทาความรุนแรงจาก อุทกภัยนั้นเกิดขึ้นน้อยมาก

5.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ของประชาชนบ้านน้ำก้อต่ออุทกภัย

จากแบบสอบถามการรับรู้ของประชาชนบ้านน้ำก้อต่ออุทกภัยภายหลังการเกิดอุทกภัย จำนวน 142 คน สามารถอธิบายได้ดังนี้

5.3.1 สาเหตุของการเกิดอุทกภัย

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละ ของประชาชนบ้านน้ำก้อเกี่ยวกับการรับรู้ต่อสาเหตุของการเกิดอุทกภัย

ข้อความการรับรู้	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. อุทกภัยเป็นภัยธรรมชาติที่เกิดจากการที่มีระดับน้ำสูงกว่าปกติจนเกินขีดความสามารถของชุมชนจะรับได้ทำให้เกิดความสูญเสียแก่ชีวิตและทรัพย์สินต่างๆ	130	91.5	12	8.5
2. สาเหตุของการเกิดอุทกภัยมีสาเหตุจากธรรมชาติซึ่งเป็นปรากฏการณ์ซึ่งเกิดขึ้นเอง ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ และมีสาเหตุมาจากการกระทำของมนุษย์ซึ่งเป็นการกระทำที่หลีกเลี่ยงได้ เช่น การตัดต้นไม้บริเวณป่าต้น	34	23.9	108	76.1
3. สาเหตุของการเกิดอุทกภัยที่บ้านน้ำก้อ ในปี พ.ศ. 2544 เนื่องจากมีพายุฝนตกหนักติดต่อกันเป็นเวลานาน	134	94.4	8	5.6
4. การตัดไม้ทำลายป่าบนภูเขาเพื่อทำไร่เลื่อนลอย เมื่อมีฝนตกเกิดขึ้นทำให้การไหลของน้ำเพิ่มความรุนแรงในการทำลาย	130	91.5	12	8.5
5. การตั้งบ้านเรือนหรือสิ่งก่อสร้างต่างๆ ใกล้แหล่งน้ำและอยู่ในพื้นที่ที่ต่ำ จะทำให้มีความเสี่ยงต่อการได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมได้	132	93.0	10	7.0
6. การที่ลำห้วยหรือคลองน้ำก้อมีความแคบ และความตื้นเขินมาก เมื่อมีระดับน้ำเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้น้ำล้นตลิ่งเป็นสาเหตุของการเกิดอุทกภัย	131	92.3	11	7.7

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละ ของประชาชนบ้านน้ำก้อเกี่ยวกับการรับรู้ต่อสาเหตุของการเกิดอุทกภัย (ต่อ)

ข้อคำถามการรับรู้	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
7.การก่อสร้างสะพานและสิ่งก่อสร้างต่างๆคร่อมลำห้วยน้ำก้อ เป็นจำนวนมากทำให้กีดขวางต่อการไหลของน้ำ	122	85.9	20	14.1
8. การออกแบบทางระบายน้ำของถนนที่ไม่เพียงพอและไม่ได้มาตรฐานที่มีอยู่รอบหมู่บ้านน้ำก้อ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้น้ำล้นเอ่อในหมู่บ้านได้เนื่องจากน้ำระบายได้ช้ามาก	125	88.0	17	12.0
9. เมื่อมีการเกิดฝนตกติดต่อกันเป็นเวลานาน หากบริเวณที่ฝนตกไม่มีพืชคลุมดินหรือไม่มีต้นไม้ปกคลุมอยู่ การที่จะทำให้เกิดการไหลบ่าของน้ำที่รุนแรงและการเกิดดินถล่มเนื่องมาจากดินอุ้มน้ำเอาไว้ไม่ไหว โอกาสที่จะเกิดขึ้นนั้นมีน้อยมาก	55	38.7	87	61.3
10. การสร้างคันดินกั้นลำห้วยของเกษตรกรเป็นจำนวนมาก เพื่อผันเอาน้ำไปใช้ในการเกษตรกรรม เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการไหลของน้ำ ทำให้เกิดอุทกภัยได้	120	84.5	22	15.5

จากการสอบถามการรับรู้ของประชาชนบ้านน้ำก้อต่อสาเหตุของการเกิดอุทกภัย จำนวน 142 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยในเรื่องสาเหตุของการเกิดอุทกภัยที่บ้านน้ำก้อ ในปี พ.ศ. 2544 มีสาเหตุมาจากมีพายุฝนตกหนักติดต่อกันเป็นเวลานาน เห็นด้วยกับ การตั้งบ้านเรือนหรือสิ่งก่อสร้างต่างๆ ใกล้แหล่งน้ำและอยู่ในพื้นที่ต่ำ จะทำให้เสี่ยงต่อการได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมได้ และเห็นด้วยกับการที่ลำห้วยหรือคลองน้ำมีความตื้นเขินมากเมื่อมีระดับน้ำเพิ่มมากขึ้นจึงทำให้น้ำล้นตลิ่งเป็นสาเหตุของการเกิดน้ำท่วมได้และเห็นด้วยกับการตัดไม้ทำลายป่าบนภูเขาเพื่อทำไร่เลื่อนลอยเมื่อเกิดฝนตกจะทำให้การไหลของน้ำเพิ่มความรุนแรงในการทำหลายสิ่งต่างๆ และเป็นสาเหตุทำให้เกิดดินถล่มด้วย คิดเป็นร้อยละ 94.4, 93.0, 92.3 และ 91.5 ตามลำดับ ในส่วนของสาเหตุของการเกิดอุทกภัยมีสาเหตุมาจากธรรมชาติซึ่งเป็นปรากฏการณ์ซึ่งเกิดขึ้นเอง ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ และมีสาเหตุมาจากการกระทำของมนุษย์ซึ่งเป็นการกระทำที่หลีกเลี่ยงได้ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 76.1 และผู้ตอบแบบสอบถามไม่เห็นด้วยเมื่อมีการเกิดฝนตกติดต่อกันเป็นเวลานานหากมีบริเวณที่ฝนตกไม่มีพืชปกคลุมดินหรือไม่มีต้นไม้ปกคลุมอยู่ การที่จะทำให้เกิดการไหลบ่าของน้ำที่รุนแรงและการ

เกิดดินถล่มเนื่องมาจากดินอุ้มน้ำไม่ไหว โอกาสที่จะเกิดขึ้นนั้นมีมาก คิดเป็นร้อยละ 61.3 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 18

การรับรู้ต่อกภัยพิบัติจากอุทกภัยของประชาชนบ้านน้ำก้อ ในด้านสาเหตุของการเกิดอุทกภัย ความรุนแรงของอุทกภัย และการบรรเทาความรุนแรงจากอุทกภัย ประชาชนรับรู้สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดอุทกภัยคือ การมีฝนตกหนักบนภูเขาติดต่อกันเป็นเวลานาน จากอิทธิพลของพายุโซนร้อน อุซาจิ ประชาชนให้ความเห็นว่าในขณะนั้นมีพายุฝนตกอยู่บริเวณหมู่บ้านและบริเวณบนภูเขาประมาณ 4 วัน โดยที่ประชาชนไม่ได้คิดว่าจะเกิดอุทกภัยและแผ่นดินถล่มเนื่องจากคิดว่าในอดีตเคยมีเหตุการณ์ฝนตกเป็นเวลานานเหมือนกัน แต่อุทกภัยที่เกิดขึ้นนั้นไม่มีความรุนแรง มีเพียงน้ำไหลป่าท่วมเท่านั้น ซึ่งไม่มีความรุนแรงแต่อย่างใด จึงทำให้ประชาชนไม่ได้เตรียมตัวรับ สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ และรับรู้ว่าการเกิดอุทกภัยนั้นเกิดจากน้ำที่ไหลมาจากภูเขาเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนทำให้เกิดอุทกภัย จากสภาพของลำห้วยน้ำก้อในช่วงเวลาดังกล่าวต้นเงินมากและคับแคบ ทั้งยังมีสิ่งก่อสร้างเช่น สะพาน คันดินกักน้ำ บ้านเรือนบางส่วนที่มีการปลูกสร้างรุกล้ำลงไปในลำห้วย เมื่อมีปริมาณของน้ำที่มากจนเกินความสามารถของลำห้วยน้ำก้อจะรับ ได้ส่งผลทำให้เกิดการล้นเอ่อของน้ำทำให้เกิดอุทกภัยในที่สุด และรับรู้ถึงการตัดไม้ทำลายป่าที่เป็นป่าต้นน้ำที่อยู่บนภูเขาเพื่อทำไร่เลื่อนลอยของชาวเขาเผ่าม้ง เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดอุทกภัยและดินถล่ม ในพื้นที่บนภูเขาซึ่งเป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำของบ้านน้ำก้อและเป็นต้นกำเนิดของลำห้วยน้ำก้อและสายน้ำต่างๆ มีการเข้าไปบุกรุกของชาวเขาเผ่าม้งเพื่อเข้าไปทำไร่เลื่อนลอย โดยพืชที่ปลูกกัน คือ ข้าวโพด จึง เป็นจำนวนมาก ในอดีตก่อนที่จะเกิดอุทกภัยนั้นมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องการบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำโดยชุมชน คือ ชาวบ้านน้ำก้อร่วมมือกันเข้าไปตรวจสอบ สอดส่องดูแล ไม่ให้ชาวบ้านเข้าไปบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำ แต่ผลการดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากพื้นที่ของภูใหญ่มิมีบริเวณที่กว้างมาก การเข้าไปดูแลจึงทำได้เพียงบางส่วนเท่านั้น ภายหลังจากเกิดอุทกภัย ได้มีหน่วยของรัฐ โดยกรมป่าไม้เข้าไปดูแลแล้ว แต่ยังไม่ทราบว่าผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร ประชาชนรับรู้ว่าการตั้งบ้านเรือนที่ตั้งอยู่ใกล้หรือรุกล้ำลำห้วยน้ำก้อจะส่งผลให้ได้รับผลกระทบมากและรุนแรงกว่าการไปตั้งบ้านเรือนในพื้นที่อื่น เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่น้ำไหลมากระทบโดยตรงโดยเฉพาะบริเวณที่ลำห้วยน้ำก้อมีความโค้งและมีการตั้งบ้านเรือนอยู่ตรงโค้งของลำห้วยพอดี แรงกระแทกแรงดันจากปริมาณน้ำ ขยะ ต้นไม้ ท่อนไม้ ดิน หิน กรวด ทราชที่น้ำพัดพามาจึงมากกว่าปกติทำให้บ้านเรือนได้รับความเสียหายมาก

5.3.2 ด้านความรุนแรงของอุทกภัย

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละ ของประชาชนบ้านน้ำก้อเกี่ยวกับการรับรู้ต่อความรุนแรงจากอุทกภัย

ข้อความการรับรู้	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. อุทกภัยที่บ้านน้ำก้อ ในปี พ.ศ. 2544 เป็นอุทกภัยที่เกิดขึ้นอย่างเฉียบพลัน ประชาชนไม่สามารถเตรียมรับสถานการณ์ได้ เป็นสาเหตุทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต สุขภาพ ทรัพย์สินต่างๆ สิ่งสาธารณูปโภค สถานที่ราชการ และผลผลิตทางเกษตรกรรม เป็นจำนวนมาก	142	100.0	-	-
2. อุทกภัยที่บ้านน้ำก้อ ในปี พ.ศ. 2544 เป็นอุทกภัยที่มีความรุนแรงมากที่สุดกว่าทุกครั้งที่เคยเกิดขึ้นกับบ้านน้ำก้อ	138	97.2	4	2.8
3. มีทางเป็นไปได้ที่อุทกภัยที่เกิดขึ้นครั้งใหม่จะมีความรุนแรงเท่ากับในปี พ.ศ. 2544 แม้ว่าประชาชนบ้านน้ำก้อจะไม่มี การดำเนินการแก้ไขปรับปรุงสิ่งต่างๆ เพื่อป้องกันอุทกภัย	48	33.8	94	66.2
4. อุทกภัยที่มีระดับน้ำท่วมที่ลึกมาก จะส่งผลให้เกิดผลกระทบ และมีความอันตรายมากขึ้น	134	94.4	8	5.6
5. อุทกภัยที่มีระยะเวลาการเกิดเป็นเวลานานจะส่งผลต่อความเสียหายด้านชีวิต สุขภาพและทรัพย์สินต่างๆ มากขึ้น	14	9.9	128	90.1
6. อัตราการไหลของน้ำที่มีความเร็วรุนแรงและเชี่ยวกราก จะส่งผลให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิต สุขภาพและทรัพย์สินเป็นจำนวนมากและมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อพลังในการชะล้างพังทลายที่รุนแรง	134	94.4	8	5.6
7. ฤดูกาล เป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับขนาดความรุนแรงของการเกิดอุทกภัย โดยเฉพาะในฤดูฝนซึ่งเป็นช่วงที่มีปริมาณน้ำมากทำให้มีการไหลบ่าของน้ำอย่างรุนแรง	128	90.1	14	9.8

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละ ของประชาชนบ้านน้ำก้อเกี่ยวกับการรับรู้ต่อความรุนแรงจากอุทกภัย
(ต่อ)

ข้อคำถามการรับรู้	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
8. อุทกภัยที่บ้านน้ำก้อ ในปี พ.ศ. 2544 อัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณน้ำและดินโคลนมีการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้การอพยพเคลื่อนย้ายของประชาชนไปที่ปลอดภัยไม่ได้ จึงทำให้เกิดความสูญเสียเป็นจำนวนมาก	135	95.1	7	4.9
9. ภายหลังการเกิดอุทกภัยที่บ้านน้ำก้อ ในปี พ.ศ. 2544 ได้เกิดการทับถมของดินตะกอนและเศษท่อนไม้และเศษวัชพืชต่างๆ ทำให้เกิดความเสียหายต่อพื้นที่ทางการเกษตรและการระบายน้ำของพื้นที่	124	87.3	18	12.7
10. บ้านเรือนที่อยู่อาศัยที่ได้รับความเสียหายทั้งหลังและมีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมากนั้น ส่วนใหญ่มีการตั้งบ้านเรือนและอาศัยอยู่ใกล้บริเวณลำห้วยน้ำก้อ	126	88.7	16	11.3

จากการสอบถามการรับรู้ของประชาชนบ้านน้ำก้อต่อความรุนแรงของอุทกภัยที่เกิดขึ้น จำนวน 142 คน พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีการรับรู้ความรุนแรงและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอุทกภัย โดยเห็นด้วยกับอุทกภัยที่บ้านน้ำก้อในปี พ.ศ. 2544 เป็นอุทกภัยที่เกิดขึ้นอย่างเฉียบพลัน ประชาชนไม่สามารถเตรียมรับสถานการณ์ได้ทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินต่างๆ สิ่งสาธารณูปโภคสถานที่ราชการและพื้นที่เกษตรกรรมเป็นจำนวนมาก คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ เห็นด้วยว่าอุทกภัยที่บ้านน้ำก้อเป็นอุทกภัยที่มีความรุนแรงมากที่สุดเท่าที่เคยเกิดขึ้นกับบ้านน้ำก้อ และประชาชนเห็นด้วยกับอัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณน้ำและดินโคลนมีการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้การอพยพเคลื่อนย้ายของประชาชนไปที่ปลอดภัยไม่ได้จึงทำให้เกิดความสูญเสียเป็นจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 97.2 และ 95.1 ตามลำดับ ประชาชนเห็นด้วยกับ ระดับของน้ำท่วมที่ลึกมาก จะส่งผลให้เกิดผลกระทบและมีอันตรายมากขึ้น และเห็นด้วยกับอัตราการไหลของน้ำที่มีความรุนแรงและเชี่ยวกรากจะส่งผลให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิต สุขภาพและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 94.4 แต่ในส่วนของเวลา หากอุทกภัย

ที่เกิดขึ้นเกิดขึ้นเป็นระยะเวลาานานจะส่งผลต่อความเสียหายทางด้านชีวิต สุขภาพและทรัพย์สินต่างๆ เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งประชาชนไม่เห็นด้วยคิดเป็นร้อยละ 90.1 และประชาชนไม่เห็นด้วยที่อุทกภัยที่จะเกิดขึ้นครั้งใหม่จะมีความรุนแรงเท่ากับ ปี พ.ศ. 2544 แม้ว่าจะมีการดำเนินการแก้ไขสิ่งต่างๆ เพื่อป้องกันการเกิดอุทกภัย คิดเป็นร้อยละ 66.2 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 19

ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากอุทกภัย พบว่าประชาชนบ้านน้ำก้อมีการรับรู้ว่าจะเกิดภัยที่เกิดขึ้นเป็นภัยที่เกิดขึ้นอย่างเฉียบพลัน กระทันหัน เนื่องจากภัยที่เกิดขึ้นเกิดในตอนดึกของวันที่ 11 สิงหาคม 2544 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ประชาชนกำลังนอนหลับ ทำให้มีการเตรียมตัวที่จะรับมือกับภัยที่เกิดขึ้นนั้นไม่ทัน เช่น การขนย้ายสิ่งของ ทรัพย์สินต่างๆ ไปอยู่ในที่ปลอดภัย และการอพยพผู้คนไปอยู่ในพื้นที่ที่ปลอดภัย นั้นก็ไม่สามารถดำเนินการได้เช่นเดียวกัน รวมทั้งหน่วยงานของรัฐก็ไม่สามารถคาดเดาได้ว่าจะเกิดอุทกภัยที่รุนแรงและรวดเร็วดังที่เกิดขึ้น ทำให้การเตือนภัยให้ประชาชนทราบและการเตรียมตัวรับมือกับอุทกภัยที่จะเกิดขึ้นเพื่อดำเนินการช่วยเหลือเบื้องต้นนั้นไม่มีการดำเนินการ ซึ่งพบว่าหน่วยงานของรัฐเข้ามาช่วยเหลือประชาชนในตอนเช้าหลังจากที่อุทกภัยได้สงบไปแล้วจึงเป็นเพียงการเข้าไปช่วยเหลือฟื้นฟูให้กับประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยเท่านั้น

ประชาชนรับรู้ว่ามีน้ำที่ไหลเชี่ยวและรุนแรง ระดับน้ำที่สูงขึ้น จะส่งผลทำให้ความรุนแรงและความเสียหาย ด้านชีวิตและทรัพย์สินต่างๆ เพิ่มขึ้นตามไปด้วย เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของบ้านน้ำก้อนั้นตั้งอยู่ติดกับภูเขาสูงเมื่อเกิดฝนตกน้ำฝนก็จะไหลจากที่สูงซึ่งมีความสูงชันมากลงมายังที่ต่ำซึ่งเป็นพื้นที่ราบบริเวณบ้านน้ำก้อทำให้การไหลของน้ำมีความเร็วและรุนแรง นอกจากนี้สภาพภูมิประเทศของบ้านน้ำก้อยังมีความเสี่ยงต่อการเกิดแผ่นดินถล่มเนื่องจากพื้นที่ที่มีความสูงมากและมีการเข้าไปบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำเพื่อทำไร่เลื่อนลอย จึงเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้อุทกภัยมีความรุนแรงมากขึ้น ความสูญเสียจึงเกิดขึ้นมาก เหตุการณ์การเกิดอุทกภัยที่บ้านน้ำก้อนั้นเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วระยะเวลาของการเกิดอุทกภัยนั้นกินเวลาน้อยมาก แต่ประชาชนมีการรับว่าระยะเวลาที่ยาวนานของการเกิดอุทกภัยนั้นจะไม่ส่งผลต่อความสูญเสียที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากประชาชนคิดว่าความรุนแรงของอุทกภัยจะเกิดขึ้นในระยะแรกของการเกิดอุทกภัย เมื่อระยะเวลาผ่านไปก็จะสามารถปรับตัวได้และมีหน่วยงานของรัฐและเอกชนเข้ามาช่วยเหลือได้ และประชาชนบ้านน้ำก้อยังไม่เคยมีประสบการณ์กับการเกิดอุทกภัยที่ยาวนานเพราะในอดีตอุทกภัยที่เกิดขึ้นกับบ้านน้ำก้อจะกินเวลาประมาณ 1- 2 วันเท่านั้นและไม่มี ความรุนแรง อุทกภัยที่บ้านน้ำก้อเป็นอุทกภัยที่มีลักษณะการเกิดแบบการไหลของน้ำแบบรวดเร็ว การขังของน้ำไม่มี ประชาชนรับรู้ว่าจะมีกระแสน้ำที่เชี่ยวกราก รวดเร็วรุนแรง การถล่มของแผ่นดินทำให้เกิดการทับถมของดิน โคลนในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะพื้นที่เกษตรกรรมทำให้การใช้ประโยชน์จากพื้นที่เกษตรกรรมได้รับผลกระทบ ไปด้วย

5.3.3 การบรรเทาความรุนแรงจากอุทกภัย

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละ ของประชาชนบ้านน้ำก้อเกี่ยวกับการรับรู้ต่อการบรรเทาความรุนแรงจากอุทกภัย

ข้อคำถามการรับรู้	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. อุทกภัยเป็นภัยพิบัติจากธรรมชาติที่เราไม่สามารถป้องกันและบรรเทาความรุนแรงที่เกิดขึ้นทั้งในด้านชีวิต ด้านสุขภาพ ด้านทรัพย์สินต่างๆ ด้านสาธารณูปโภคและด้านเกษตรกรรม	6	4.2	136	95.8
2. การสร้างเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำเพื่อเก็บน้ำส่วนเกินไม่ให้ไหลไปล้นตลิ่ง สามารถบรรเทาความรุนแรงของการเกิดอุทกภัยได้	132	93.0	10	7.0
3. การสร้างคันกั้นน้ำบริเวณที่ตั้งของชุมชนเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถบรรเทาความรุนแรงจากอุทกภัยได้	17	12.0	125	88.8
4. การขุดลอกลำห้วยและคูคลองที่มีความแคบและตื้นเขินเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถบรรเทาความรุนแรงของการเกิดอุทกภัยได้	134	94.4	8	5.6
5. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณป่าต้นน้ำสามารถบรรเทาความรุนแรงจากการเกิดอุทกภัยได้	135	95.1	7	4.9
6. หากมีการเตือนภัยและการพยากรณ์เกี่ยวกับการเกิดอุทกภัยที่มีประสิทธิภาพ เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถบรรเทาความรุนแรงจากการเกิดอุทกภัยได้	133	93.7	9	6.3
7. การเตรียมความพร้อมรับมือกับอุทกภัยที่จะเกิดขึ้น เช่น การติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปริมาณฝนตก การเตรียมอพยพเคลื่อนย้ายจะช่วยบรรเทาความรุนแรงและความสูญเสียจากอุทกภัยได้	135	95.1	7	4.9

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละ ของประชาชนบ้านน้ำก้อเกี่ยวกับการรับรู้ต่อการบรรเทาความรุนแรง จากอุทกภัย (ต่อ)

ข้อความการรับรู้	เห็นด้วย		ไม่เห็นด้วย	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
8. การอพยพย้ายถิ่น ไปอยู่ที่ปลอดภัยจากการเกิดอุทกภัย อย่างถาวรเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการป้องกันความสูญ เสียชีวิตที่เกิดขึ้นจากอุทกภัย	135	95.1	7	4.9
9. มีความจำเป็นที่ประชาชนต้องมีความรู้และมีการ ปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการป้องกันและบรรเทาความรุนแรง จากอุทกภัย โดยไม่ปล่อยให้ทางราชการดำเนินงาน เพียงลำพัง จะบรรเทาความรุนแรงจากเกิดอุทกภัยได้	123	86.6	7	13.4
10. ภายหลังจากเกิดอุทกภัยหน่วยงานทั้งภาคราชการและ เอกชน ได้เข้ามาช่วยเหลือประชาชนในด้านต่างๆ เช่น ที่พัก อาศัยอาหาร ยารักษาโรค และเงินช่วยเหลือ ซึ่งทำให้สามารถ บรรเทาความสูญเสียแก่ประชาชนลงได้	136	95.8	6	4.2

จากการสอบถามการรับรู้ของประชาชนบ้านน้ำก้อต่อการบรรเทาความรุนแรงของอุทกภัยที่เกิดขึ้น พบว่าประชาชนเห็นด้วยกับการเตรียมความพร้อมรับมือกับอุทกภัยที่จะเกิดขึ้น เช่นการ ติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับฝนตก การเตรียมอพยพเคลื่อนย้าย ไปอยู่ที่อื่นชั่วคราว การขุดลอกลำห้วยและคูคลอง ที่มีความคับแคบตื้นเขิน การอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ เป็นวิธีการที่สามารถบรรเทาความรุนแรงจากการเกิดอุทกภัยได้ คิดเป็นร้อยละ 95.1 ประชาชนเห็นด้วยกับการอพยพย้ายถิ่น ไปอยู่ที่อื่นอย่างถาวรเพื่อป้องกันความสูญเสียชีวิตจากอุทกภัย เห็นด้วยกับการเข้ามาช่วยเหลือในด้าน ที่พักอาศัย อาหารยา รักษาโรค และเงินช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชนซึ่งทำให้บรรเทาความสูญเสียชีวิตลงได้ และเห็นด้วยกับการก่อสร้างเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำเพื่อป้องกันน้ำส่วนเกิน ไม่ให้น้ำไหลล้นตลิ่งจนเกิดอุทกภัย และเห็นด้วยกับการเตือนภัยและการพยากรณ์เกี่ยวกับการเกิดอุทกภัยที่มีประสิทธิภาพสามารถบรรเทาความรุนแรงจากอุทกภัยได้ คิดเป็นร้อยละ 95.1, 95.8, 93.0 และ 93.7 ส่วนการสร้างคันกั้นน้ำบริเวณที่ตั้งของชุมชนเพื่อบรรเทาความรุนแรงจากอุทกภัยและอุทกภัยเป็นภัยจากธรรมชาติที่ไม่สามารถป้องกันและบรรเทาความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นได้ ซึ่งประชาชนไม่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 88.0 และ 95.8 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 20

นอกจากนี้การบรรเทาความรุนแรงจากอุทกภัย ประชาชนรับรู้ ว่า อุทกภัยเป็นภัยพิบัติจากธรรมชาติที่สามารถป้องกันหรือบรรเทาความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นได้เนื่องจากประชาชนรับรู้ ว่า ถ้าหากมีการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ เมื่อเกิดฝนตกหนักๆ ติดต่อกันเป็นเวลานาน ต้นไม้หรือพืชคลุมดินจะช่วยดูดซับน้ำให้ดินอุ้มน้ำไว้ได้ในปริมาณที่มาก โอกาสที่จะเกิดน้ำป่าทะลักและดินถล่มลงมาซึ่งที่ตั้งของหมู่บ้านมีน้อย การสร้างเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำ การปรับปรุงลำห้วย คูคลองที่แคบ ดันเงิน ให้มีความลึกและไม่เป็นอุปสรรคต่อการไหลของน้ำแล้ว โอกาสที่น้ำจะเอ่อท่วมล้นตลิ่งเข้ามาในหมู่บ้านนั้นเป็นไปได้ยาก เนื่องจากที่ผ่านมานในอดีตนั้นมีประชาชนบางส่วนเข้าไปใช้ประโยชน์จากลำห้วยและคูคลองต่างๆ เช่น การถมดินบริเวณริมลำห้วยเพื่อทำการเกษตร ปลูกพืชผักต่างๆ การปลูกสร้างบ้านเรือนรุกเข้าไปในลำห้วย การสร้างสะพานต่างๆ และการที่เกษตรกรทำคันดินกั้นน้ำเพื่อนำเอาน้ำเข้าไปทำการเกษตร เหล่านี้ล้วนแต่ส่งผลให้เกิดอุทกภัยได้ง่ายและมีความรุนแรงตามมาด้วย และประชาชนมีการรับรู้ถ้ามีการเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพหรือทันเวลา ความรุนแรงของอุทกภัยก็จะม่น้อยเนื่องจากประชาชนสามารถเตรียมตัวเตรียมใจที่จะรับกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น โดยการอพยพขนย้ายสิ่งของ เด็ก ผู้หญิงและคนชรา ไปอยู่ในที่ปลอดภัยได้ และการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยหรือสิ่งก่อสร้างให้มีความแข็งแรง เพื่อเตรียมรับมือจากอุทกภัยและประชาชนรับรู้ ว่าวิธีการที่ดีที่สุดที่จะป้องกัน ไม่ให้เกิดผลกระทบและความเสียหายจากอุทกภัยนั้น คือการย้ายถิ่น ไปอยู่ในพื้นที่อื่นอย่างถาวร

ตารางที่ 21 จำนวนและร้อยละ ของประชาชนบ้านน้ำก้อจำแนกตามระดับการรับรู้ต่อการเกิดอุทกภัย

ระดับการรับรู้	จำนวน	ร้อยละ
สูง (ร้อยละ 80 ขึ้นไป)	102	71.8
ปานกลาง (ระหว่างร้อยละ 61 – 80)	30	21.2
ต่ำ (ต่ำกว่าร้อยละ 60)	10	7.0
รวม	142	100

Mean = 24.02 S.D. = 3.22 Min = 8.00 Max = 27.00

เมื่อพิจารณาภาพรวมทั้งหมดของการรับรู้ของประชาชนบ้านน้ำก้อต่ออุทกภัยพบว่า ประชากรศึกษาส่วนใหญ่มีการรับรู้ต่ออุทกภัยอยู่ในระดับสูงในเรื่องของการรับรู้ต่อสาเหตุของการเกิดอุทกภัยรับรู้ต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการเกิดอุทกภัยและการรับรู้ต่อการบรรเทาความรุนแรงจากการเกิดอุทกภัย คิดเป็นร้อยละ 71.8 มีการรับรู้ต่ออุทกภัยอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 21.2 และมีการรับรู้อยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 7.0 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.22 และมีค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับ 27.00 ค่าคะแนนต่ำสุดเท่ากับ 8.00 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 21

5.4 ข้อมูลเกี่ยวกับการปรับตัวของประชาชนบ้านน้ำก้อเพื่อบรรเทาความรุนแรงจากการเกิดอุทกภัยครั้งใหม่

จากแบบสอบถามการปรับตัวของประชาชนบ้านน้ำก้อเพื่อบรรเทาความรุนแรงจากการเกิดอุทกภัยครั้งใหม่ จำนวน 142 คน สามารถอธิบายได้ดังนี้

5.4.1 การยอมรับความสูญเสียจากการเกิดอุทกภัย

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละ ของประชาชนบ้านน้ำก้อเกี่ยวกับพฤติกรรมการปรับตัวเพื่อบรรเทาความรุนแรงจากอุทกภัยครั้งใหม่ในด้านการยอมรับความสูญเสียจากการเกิดอุทกภัย

ข้อความพฤติกรรมการปรับตัว	มีพฤติกรรม		ไม่มีพฤติกรรม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านและครอบครัวยังคงอาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมที่เคยเกิดอุทกภัยเนื่องจากท่านและครอบครัวเชื่อว่าจะได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เช่น ด้านการเงิน อาหารยารักษาโรค ด้านการเกษตรจากภาครัฐและเอกชน เมื่อเกิดอุทกภัยขึ้น	140	98.6	2	1.4
2. ท่านและครอบครัวยังคงอาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมที่เคยเกิดอุทกภัย โดยท่านและครอบครัวไม่สามารถย้ายไปอยู่ที่อื่นได้ เนื่องจากท่านและครอบครัวมีข้อจำกัดทางด้านเศรษฐกิจ	137	96.5	5	3.5
3. ท่านและครอบครัวยังคงอาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมที่เคยเกิดอุทกภัย โดยท่านไม่สามารถย้ายไปอยู่ที่อื่นได้ เนื่องจากท่านและครอบครัวยังมีความผูกพัน เสียขาย อยู่กับวิถีชีวิตและที่อยู่อาศัยเดิม	139	97.9	3	2.1
4. ท่านและครอบครัวยังคงอาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมที่เคยเกิดอุทกภัย เนื่องจากท่านคิดว่าอุทกภัยครั้งใหม่ที่จะเกิดขึ้น ไม่มีความรุนแรงเท่าอุทกภัยในปี พ.ศ. 2544 สามารถรับมือได้	114	80.3	28	19.7
5. ท่านและครอบครัวยังคงอาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมที่เคยเกิดอุทกภัย เนื่องจากท่านเชื่อว่าพื้นที่ทางเกษตรกรรมของบ้านน้ำก้อมีความอุดมสมบูรณ์มากเหมาะแก่การทำเกษตร แม้ว่าจะมีผลกระทบจากการเกิดอุทกภัยก็ตาม	129	90.8	13	9.2

จากการสอบถามการปรับตัวของประชาชนบ้านน้ำก้อเพื่อบรรเทาความรุนแรงจากการเกิด อุทกภัยครั้งใหม่ในด้านการยอมรับความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นจากการเกิดอุทกภัย พบว่าส่วนใหญ่ ประชาชนบ้านน้ำก้อยังคงอาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมที่เคยเกิดอุทกภัยเนื่องจากเชื่อว่าหากมีการเกิดอุทกภัยอีก ครั้งยังคงได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เช่น ด้านการเงิน อาหารยารักษาโรค ด้านการเกษตร ด้านที่อยู่อาศัย จากภาครัฐและเอกชนเช่นเคย คิดเป็นร้อยละ 98.6 และประชาชนบ้านน้ำก้อที่ไม่อพยพหรือย้าย ไปอยู่ในพื้นที่อื่นยังคงอาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมเนื่องจาก มีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ และเชื่อว่าพื้นที่ทาง เกษตรกรรมของบ้านน้ำก้อมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตร และยังคงมีความผูกพันอยู่กับ วิถีชีวิตและที่อยู่อาศัยเดิม และคิดว่าอุทกภัยที่จะเกิดขึ้นครั้งใหม่จะไม่รุนแรงเท่าอุทกภัยในปี พ.ศ. 2544 สามารถรับมือได้ คิดเป็นร้อยละ 98.5, 97.9, 90.8 และ 80.3 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 22

การปรับตัวในด้านการยอมรับความสูญเสียนั้น ประชาชนยอมรับว่าหากมีการเกิดภัยพิบัติอีก ครั้งเขาพร้อมที่จะเผชิญและรับมือกับความรุนแรง ความสูญเสียที่จะเกิดขึ้น โดยส่วนใหญ่ยังคงอาศัยอยู่ในพื้นที่เดิม จะมีเพียงบางส่วนที่ย้ายไปอยู่หมู่บ้านอื่นและพื้นที่อื่นแต่ก็ยังอยู่ในอาณาเขตของหมู่บ้าน เดิม สาเหตุที่ทำให้มีการย้ายไปอยู่พื้นที่อื่นนั้นเนื่องจากที่อยู่อาศัยและได้รับความเสียหายทั้งหลังและตั้ง อยู่ใกล้กับริมห้วยน้ำก้อมากซึ่งเป็นพื้นที่เดียวกันและในปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าว ไม่มีผู้เข้าไปตั้งที่อยู่อาศัย เลยปล่อยให้เป็นที่รกร้างว่างเปล่า เหตุผลที่ทำให้ประชาชนยอมรับความสูญเสียที่จะเกิดขึ้น คือ ประชาชนเชื่อว่าหากมีอุทกภัยเกิดขึ้นอีกครั้งพวกเขายังคงจะได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐและเอกชน เช่นเคย ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ประชาชนยังคงอาศัยอยู่ในพื้นที่เดิมเนื่องจาก ภายหลังจากเกิดอุทกภัยประชาชน ทรัพย์สินต่างๆ ได้รับความเสียหาย ไม่มีเงินออมหรือเงินออมมี จำนวนน้อย การที่จะย้ายไปอยู่ที่อื่นจะต้องใช้เงินจำนวนมากเพื่อนำไปซื้อที่ดินซึ่งมีราคาที่สูง จากการ เข้าไปศึกษาพบว่าราคาที่ดินบริเวณบ้านน้ำก้อที่มีความสูงหรือมีลักษณะของพื้นที่เป็นเนินนั้นจะมีราคา ที่แพงมาก ถึงแม้ว่าจะอยู่ในพื้นที่ของหมู่บ้านเดียวกันก็ตาม ซึ่งราคาที่ดินมีราคาอยู่ที่ประมาณไร่ละ 20,000 – 40,000 บาท ซึ่งเป็นราคาที่สูงมากเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ยัง พบว่าเหตุผลที่ประชาชนไม่ย้ายไปอยู่ที่อื่นเนื่องจากยังคงมีความผูกพันอยู่กับที่อยู่อาศัย เพื่อนบ้านและ วิถีชีวิตเก่าที่เคยเป็นอยู่ เพราะกลัวว่าหากย้ายไปอยู่ที่อื่น การดำรงชีวิตจะต้องเปลี่ยนไปไม่เหมือนเดิม หรือ ไปอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างออกไปจากเดิมเพื่อนบ้านแตกต่างออกไป และประชาชนคิดว่า อุทกภัยที่จะเกิดขึ้นอีกไม่มีความรุนแรงเท่าที่เคยเกิดขึ้นสามารถรับมือได้ เพราะว่าประชาชนจะมีการ เตรียมตัวรับมือเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยที่จะเกิดขึ้นได้ และประชาชนมีความเชื่อว่าพื้นที่การ เกษตรของบ้านน้ำก้อนั้นมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกเพราะเป็นพื้นที่ลุ่มน้ำ ถ้าย้ายไปอยู่ ที่อื่นกลัวว่าพื้นที่ทำการเกษตรจะไม่มีความอุดมสมบูรณ์เหมือนกับบ้านน้ำก้อจึงทำให้ประชาชนยังคง อาศัยอยู่ที่เดิม

5.4.2 การลดความเสี่ยงจากการเกิดอุทกภัย

ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละ ของประชาชนบ้านนำก้อเกี่ยวกับพฤติกรรมการปรับตัวเพื่อบรรเทา ความรุนแรงจากอุทกภัยครั้งใหม่ในด้านการลดความเสี่ยงจากการเกิดอุทกภัย

ข้อคำถามพฤติกรรมการปรับตัว	มีพฤติกรรม		ไม่มีพฤติกรรม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนในการอนุรักษ์ป่าไม้บริเวณ ป่าต้นน้ำ โดยการเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าต้นน้ำในพื้นที่ที่ ทางภาครัฐกำหนดให้ การสอดส่องดูแลเพื่อป้องกันการบุกรุกป่าต้นน้ำ	138	97.2	4	2.8
2. ท่านเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันใน ชุมชนเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาความรุนแรงจากอุทก ภัยอย่างต่อเนื่อง เช่น การของบประมาณจากภาครัฐมาปรับ ปรุงลำห้วย การกำหนดข้อตกลงภายในชุมชนเกี่ยวกับการใช้ ประโยชน์จากป่าต้นน้ำ	42	29.6	100	70.4
3. ท่านให้ความร่วมมือกับชุมชนในการร่วมมือกันขุดลอกและ ปรับปรุงลำห้วยในส่วนที่แคบและตื้นเขินเพื่อให้ น้ำไหลได้ สะดวกขึ้น	132	93.0	10	7.0
4. ท่านมีการติดตามข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทร ทัศน์ หอกระจายข่าว เกี่ยวกับการพยากรณ์อากาศและการเกิด ภัยพิบัติจากอุทกภัย	137	96.5	5	3.5
5. ท่านให้ความสนใจต่อการประกาศเสียงตามสายภายใน ชุมชนเกี่ยวกับการระวังภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้น หากมีข้อบ่งชี้ว่า จะเกิดภัยพิบัติ เช่น มีพายุฝนตกหนักติดต่อกัน	126	95.8	6	4.2
6. ท่านและชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยว กับ การป้องกันและบรรเทาความรุนแรงจากอุทกภัยกับเพื่อน บ้านในชุมชนอย่างต่อเนื่อง	134	94.4	8	5.6

ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละ ของประชาชนบ้านน้ำก้อเกี่ยวกับพฤติกรรมการปรับตัวเพื่อบรรเทา ความรุนแรงจากอุทกภัยครั้งใหม่ในด้านการลดความสูญเสียจากการเกิดอุทกภัย (ต่อ)

ข้อความถามพฤติกรรมปรับตัว	มีพฤติกรรม		ไม่มีพฤติกรรม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
7. ภายในชุมชนของท่านมีการจัดเวรยามและคอยสังเกตการณ์เกี่ยวกับระดับน้ำในลำห้วย ปริมาณฝนตก หากมีเหตุการณ์ฝนตกเกิดขึ้น เพื่อคอยระวังภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้น	127	96.5	5	3.5
8. ท่านมีการอพยพย้ายถิ่นชั่วคราวไปอยู่ที่อื่นที่ปลอดภัยกว่า เช่น ไปอยู่ในพื้นที่ที่สูง หรือที่อยู่อาศัยที่ความแข็งแรง ในช่วงเวลาที่มีฝนตกหนักหรือช่วงเวลาที่คาดว่าจะเกิดภัยพิบัติ	140	98.6	2	1.4
9. ท่านมีการปรับปรุงและก่อสร้างที่อยู่อาศัยที่สามารถบรรเทาความรุนแรงจากอุทกภัยได้ เช่น การใช้วัสดุที่มีคุณภาพและมีความแข็งแรง การถมดินให้ที่อยู่อาศัยมีความสูง การใช้เสาก่อสร้างที่มีความสูง เป็นต้น	132	93.0	10	7.0
10. เมื่อมีเหตุการณ์เกิดพายุฝนตกหนักเกิดขึ้นท่านและครอบครัวมีการเตรียมตัวรับกับภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้น เช่น การขนย้ายสิ่งของไปไว้ในที่ปลอดภัยหรือที่น้ำท่วมไม่ถึง การเก็บกักดูแลอาหารและเครื่องคั้นไวย์งรีฟ เป็นต้น	97	68.3	45	31.7

จากการสอบถามการปรับตัวของประชาชนบ้านน้ำก้อเพื่อบรรเทาความรุนแรงจากการเกิดอุทกภัยครั้งใหม่ ในด้านการลดความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นจากการเกิดอุทกภัย พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนบ้านน้ำก้อมีพฤติกรรมปรับตัว ในด้านการอพยพย้ายถิ่นชั่วคราวไปอยู่ที่อื่นที่ปลอดภัยหากมีฝนตกหนักติดต่อกันเป็นเวลานานเกิดขึ้น คิดเป็นร้อยละ 98.6 ผู้ตอบแบบสอบถามมีพฤติกรรมปรับตัวในด้านการให้ความสนใจในการติดตามข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ เกี่ยวกับการพยากรณ์อากาศ และมีการจัดเวรยามคอยสังเกตการณ์เกี่ยวกับระดับน้ำในลำห้วยและปริมาณฝนตกเพื่อคอยระวังภัยที่จะเกิดขึ้น คิดเป็นร้อยละ 96.5 ส่วนการเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือกับชุมชนเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาความรุนแรงจากอุทกภัยนั้น คิดเป็นร้อยละ 29.6 ส่วนการให้ความร่วมมือกับชุมชนในการร่วมมือกันขุดลอก ปรับปรุงลำห้วยในส่วนที่ตื้นเขิน แคม เพื่อให้ให้น้ำไหลได้สะดวกขึ้น คิดเป็นร้อยละ 93.0 ประชาชนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาความรุนแรงจาก

อุทกภัยกับเพื่อนบ้านภายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง คิดเป็นร้อยละ 94.4 และเมื่อมีเหตุการณ์เกิดฝนตกหนัก ประชาชนมีการเตรียมตัวที่จะรับมือกับอุทกภัยเช่น การขนย้ายสิ่งของไปไว้ในที่ปลอดภัยการเก็บกักคุณอาหาร คิดเป็นร้อยละ 68.3 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 23

การลดความสูญเสียจากการเกิดอุทกภัย พบว่าประชาชนมีการปรับตัวในเรื่องของการให้ความสนใจต่อข้อมูลข่าวสารในการเฝ้าระวังการเกิดอุทกภัยอยู่ตลอดเวลา โดยมีการติดตามข้อมูลข่าวสารการพยากรณ์อากาศจากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และรับฟังการประกาศเสียงตามสายในหมู่บ้าน จากผู้นำชุมชน ที่ได้รับแจ้งข้อมูลจากฝ่ายป้องกันภัยพลเรือน ณ ที่ว่าการอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ถึงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และการพยากรณ์การเกิดพายุฝน โดยที่ฝ่ายป้องกันพลเรือนได้รับแจ้งมาจากสถานีตรวจวัดปริมาณน้ำฝนหล่มสัก อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ อีกทอดหนึ่ง หลังจากนั้น ผู้นำชุมชนเมื่อได้รับแจ้งทางวิทยุสื่อสารที่ผู้นำชุมชนมีอยู่คนละเครื่องเพื่อคอยรับฟังข้อมูลข่าวสารแล้ว ก็จะประกาศเสียงตามสายให้ประชาชนได้ทราบถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อเตรียมการรับมือกับอุทกภัย ทำให้ประชาชนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสารและมีการพูดคุยกันในกลุ่มครอบครัวและเพื่อนบ้านถึงการป้องกันภัยจากอุทกภัย โดยมีการจัดการประชุมร่วมกันทั้งหมู่บ้านเพื่อพูดคุยกันถึงวิธีการบรรเทาความรุนแรงจากอุทกภัยและนำเสนอแนวคิดที่ได้ประชุมกันแล้วให้องค์การบริหารส่วนตำบลนำทราบบนเรื่องของการให้มีการออกกฎข้อบังคับการเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าต้นน้ำของประชาชนและการเข้าควบคุมการบุกรุกป่าต้นน้ำของผู้ที่เข้าไปทำไร่บนภูเขาโดยได้ขอความร่วมมือจากภาครัฐคือ กรมป่าไม้ให้เข้าไปดูแลการบุกรุกป่าต้นน้ำ

นอกจากนี้ประชาชนบ้านน้ำก้อได้ให้ความร่วมมือกับชุมชนในการปรับปรุงลำห้วยน้ำก้อและคูคลองต่างๆ ภายในชุมชนรอบๆ ลำห้วยน้ำก้อเพื่อให้การไหลของน้ำเป็นไปอย่างสะดวกและรองรับน้ำได้ปริมาณเพื่อเป็นการป้องกันการเกิดอุทกภัยอีกแนวทางหนึ่ง สำหรับการเตือนภัยนั้น ในชุมชนบ้านน้ำก้อได้จัดตั้งทีมงานจากตัวแทนชาวบ้านเป็นเวรยาม ทีมละ 5-7 คน โดยแบ่งเข้ากะ ทีมละ 6 ชั่วโมง ในการสอดส่องดูแลและติดตามเหตุการณ์ต่างๆ เช่น เมื่อมีเหตุการณ์ฝนตกเกิดขึ้นผู้ที่รับผิดชอบ จะคอยติดตามดูปริมาณน้ำในลำห้วยน้ำก้อว่าขึ้นสูงถึงระดับใดแล้ว และติดตามข้อมูลจากทางสถานีตรวจวัดปริมาณน้ำฝนในอำเภอหล่มสัก หากมีสิ่งผิดปกติเกิดขึ้น ก็แจ้งให้กับผู้นำชุมชน ได้ประกาศเตือนประชาชนให้ขนย้ายสิ่งของและทรัพย์สินต่างๆ รวมถึงการอพยพผู้หญิง เด็กและคนชรา ไปอยู่ในพื้นที่ที่ปลอดภัย นอกจากนี้ประชาชนบ้านน้ำก้อเองยังมีการปรับปรุงที่อยู่อาศัยโดยมีการสร้างที่อยู่อาศัยที่มีความมั่นคงแข็งแรง ใช้เสาที่มีความยาวในการสร้างที่อยู่อาศัยเพื่อให้ที่อยู่อาศัยมีความสูงจากพื้นดินมากขึ้นกว่าเดิมที่เคยเป็นมาและมีการถมดินให้สูงขึ้น สำหรับวัสดุและอุปกรณ์ที่นำมาสร้างที่อยู่อาศัยนั้นประชาชนได้ไปซื้อจากร้านค้าวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างที่อยู่ภายในตัวอำเภอหล่มสัก โดยใช้เงินที่ได้รับจากการชดเชยค่าเสียหายจากอุทกภัยในด้านที่อยู่อาศัยจากภาครัฐและเอกชน และพบว่ามีส่วนได้

ขายที่ดินของตนเองเพื่อนำเงินมาสมทบในการก่อสร้างที่อยู่อาศัยด้วย เนื่องจากเงินที่ได้รับค่าชดเชยจากภาครัฐและเอกชนนั้นไม่พอใช้สำหรับการก่อสร้าง สำหรับแรงงานที่ใช้ในการก่อสร้างที่อยู่อาศัยนั้น ได้ว่าจ้างช่างที่มีอยู่ในชุมชนและจากชุมชนอื่นเป็นผู้ควบคุมการก่อสร้าง โดยให้ค่าจ้างเฉลี่ยวันละ 300 บาท ส่วนแรงงานทั่วไปนั้นจะมีการช่วยเหลือกันเองภายในชุมชนด้วยการแลกเปลี่ยนแรงงานกันเอง ซึ่งชาวบ้านเรียกกันว่า “เอาแรงกัน”

5.4.3 การแสวงหาทางเลือกใหม่เพื่อบรรเทาความรุนแรงจากการเกิดอุทกภัย

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละ ของประชาชนบ้านน้ำก้อเกี่ยวกับพฤติกรรมการปรับตัวเพื่อบรรเทาความรุนแรงจากอุทกภัยครั้งใหม่ในด้านการแสวงหาทางเลือกใหม่

ข้อความพฤติกรรมปรับตัว	มีพฤติกรรม		ไม่มีพฤติกรรม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ท่านไม่เข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าต้นน้ำที่มีความเสื่อมโทรมอยู่แล้วและร่วมมือกันฟื้นฟูป่าต้นน้ำให้กลับมามีความอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง โดยการเปลี่ยนการใช้ผลผลิตจากป่าต้นน้ำเป็นผลผลิตจากที่อื่น เช่น การซื้อไม้ไผ่ที่พื้นที่อื่นเพื่อนำมาทำแผงตากยาสูบ ทำตระกร้า และเป็นอุปกรณ์ในการก่อสร้าง การเปลี่ยนการใช้วัสดุอื่นทดแทน เป็นต้น	126	88.7	16	11.3
2. ท่านมีการปฏิบัติหรือแนะนำเพื่อนบ้านของท่านในการเปลี่ยนรูปแบบการทำเกษตรกรรม โดยการเปลี่ยนจากเกษตรกรรมแบบเดิมที่ขึ้นอยู่กับฝนตกและการทำไร่เลื่อนลอยบนภูเขา โดยการเปลี่ยนมาเป็นการทำเกษตรแบบชลประทานเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นกว่าเดิม	126	88.7	16	11.3
3. ท่านมีการปฏิบัติหรือแนะนำเพื่อนบ้านของท่านในการปลูกพืชที่ให้ผลผลิตในการเกษตรที่มีอายุสั้น เมื่อเกิดอุทกภัยความเสียหายในด้านเกษตรกรรมจะลดลง	128	90.1	14	9.9

ตารางที่ 24 จำนวนและร้อยละ ของประชาชนบ้านน้ำก้อเกี่ยวกับพฤติกรรมการปรับตัวเพื่อบรรเทา ความรุนแรงจากอุทกภัยครั้งใหม่ในด้านการแสวงหาทางเลือกใหม่ (ต่อ)

ข้อความถามพฤติกรรมการปรับตัว	มีพฤติกรรม		ไม่มีพฤติกรรม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
4. เพื่อนบ้านของท่านหรือบุคคลที่ท่านรู้จักมีการอพยพย้ายถิ่นที่อยู่ไปยังพื้นที่ใหม่ที่มีความปลอดภัยจากการเกิดอุทกภัยอย่างถาวร	129	90.8	13	9.2
5. ท่านมีการปฏิบัติหรือแนะนำเพื่อนบ้านในเลือกใช้ที่ดินในการทำการเกษตรหรือตั้งที่อยู่อาศัยที่เป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการเกิดอุทกภัยมาก เปลี่ยนไปใช้พื้นที่อื่นที่ไม่ได้รับผลกระทบจากการเกิดอุทกภัย	137	96.5	5	3.5

จากการสอบถามการปรับตัวของประชาชนบ้านน้ำก้อเพื่อบรรเทาความรุนแรงจากการเกิดอุทกภัยครั้งใหม่ในด้านการแสวงหาทางเลือกใหม่เพื่อบรรเทาความรุนแรงจากการเกิดอุทกภัย จำนวน 142 คน พบว่า เพื่อนบ้านหรือบุคคลที่ประชาชนบ้านน้ำก้อรู้จักมีการย้ายถิ่น ไปอยู่ในพื้นที่อื่นที่ปลอดภัยจากอุทกภัยอย่างถาวร คิดเป็นร้อยละ 90.8 มีการปฏิบัติและแนะนำเพื่อนบ้านในการเปลี่ยนรูปแบบการทำ การเกษตรแบบเดิมมาเป็นการทำการเกษตรแบบชลประทานเพื่อให้ได้ผลผลิตที่เร็วและมีปริมาณมาก และไม่เข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าต้นน้ำที่มีความเสื่อมโทรมอยู่แล้ว โดยการร่วมมือกันอนุรักษ์ฟื้นฟู ป่าต้นน้ำ เช่น การเปลี่ยนใช้วัสดุอื่นแทน การใช้ผลผลิตจากป่าต้นน้ำ คิดเป็นร้อยละ 88.7 และการเลือกใช้ ที่ดินในการทำการเกษตรและที่อยู่อาศัยที่ไม่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย และมีการปฏิบัติหรือแนะนำ เพื่อนบ้านในการปลูกพืชที่มีอายุสั้นให้ผลผลิตเร็วคิดเป็นร้อยละ 96.5 และ 90.1 ตามลำดับ รายละเอียด แสดงดังตารางที่ 24

การแสวงหาทางเลือกใหม่ จากการศึกษาการปรับตัวของประชาชนในหมู่บ้านน้ำก้อ เพื่อ บรรเทาความรุนแรงจากการเกิดอุทกภัยครั้งใหม่ ในด้านการแสวงหาทางเลือกใหม่นั้น พบว่าประชาชน มีการปรับตัวโดยการไม่เข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าต้นน้ำที่มีความเสื่อมโทรมอยู่แล้วและไม่เสื่อมโทรม ด้วยการไม่เข้าไปทำการเกษตรในบริเวณป่าต้นน้ำ และร่วมมือกันฟื้นฟูป่าต้นน้ำที่เสื่อมโทรมอยู่แล้วให้ กลับมามีความอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง ซึ่งภายในชุมชนโดยการนำของกำนันตำบลน้ำจะมีการจัดประชุม ร่วมกันกับชาวบ้านเพื่อจัดทำข้อตกลงในการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าต้นน้ำ มีข้อตกลงร่วมกันว่าห้าม

ไม่ให้ชาวบ้านเข้าไปตัดไม้ในบริเวณป่าต้นน้ำยกเว้นการเข้าไปเก็บเอาฟืน เศษไม้แห้งมาใช้ได้เท่านั้น ส่วนหน่อไม้นั้นอนุญาตให้เฉพาะการนำมาประกอบอาหารแต่ไม่อนุญาตให้นำไปขาย และมีการจำกัดพื้นที่โดยมีการกำหนดพื้นที่ที่อนุญาตให้เข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าได้เพียงบางส่วน และมีการเข้าไปควบคุมดูแลการเข้าไปบุกรุกป่าต้นน้ำเพื่อทำไร่เลื่อนลอยหรือตัดไม้เพื่อนำไปสร้างที่อยู่อาศัยและนำไปขาย ด้วยการจัดทีมอาสาสมัครภายในชุมชนออกไปลาดตระเวนในพื้นที่ป่าต้นน้ำ ซึ่งมีการปฏิบัติเฉลี่ยเดือนละ 1 ครั้ง ในส่วนของการเปลี่ยนการใช้ผลผลิตจากป่าต้นน้ำ ที่เห็นชัดที่สุดคือ การเปลี่ยนการใช้ไม้ไผ่จากป่าต้นน้ำ ที่ใช้นำมาทำแผงตากยาสูบ ไปใช้วัสดุอื่นแทนโดยการนำยาสูบที่ชอยแล้ว ไปตากบนพลาสติกเงาที่ขึงไว้กับเสาที่มีความสูงจากพื้นประมาณ 50 เซนติเมตร แต่วิธีการนี้ไม่ค่อยนิยมทำกันเนื่องจากยาสูบที่นำไปตากจะแห้งช้าและมีคุณภาพยาสูบที่ต่ำกว่ายาสูบที่ตากบนแผงตากยาสูบที่ทำจากไม้ไผ่ โดยส่วนใหญ่เกษตรกรจะไปใช้ไม้ไผ่จากแหล่งอื่นแทน ด้วยไปรับซื้อไม้ไผ่จากอำเภอหน้าหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์มาทำแผงตากยาสูบ

การแสวงหาทางเลือกใหม่ที่จะอพยพไปอยู่ในพื้นที่อื่นที่ปลอดภัยจากอุทกภัยอย่างถาวร มีประชาชนบางส่วนที่อพยพไปอยู่ในพื้นที่สาธารณประโยชน์ที่ทางภาครัฐจัดสรรให้ซึ่งอยู่ห่างไกลจากชุมชนและไม่มีสิ่งสาธารณูปโภคไปถึง พื้นที่ที่ไม่เหมาะในการทำการเกษตรเนื่องจากลักษณะของดินเป็นดินลูกรัง มีบางส่วนที่ไปซื้อที่ดินในพื้นที่อื่นเอง และมีบางส่วนที่อพยพไปอยู่กับญาติพี่น้องในพื้นที่อื่น นอกจากนี้ประชาชนยังมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและมีการแนะนำเพื่อนบ้านในการเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิมมาเป็นการเกษตรแบบชลประทานมากขึ้นเพื่อให้ได้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้นกว่าการทำเกษตรแบบเดิมที่คอยอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียวซึ่งการทำเกษตรแบบชลประทานนั้นจะช่วยให้ได้ผลผลิตที่เพิ่มขึ้นมากกว่าการทำเกษตรแบบเดิมเมื่อเกิดอุทกภัยหากพื้นที่ใดมีผลผลิตมากภายหลังการเกิดอุทกภัยผลผลิตการเกษตรก็ยังคงเหลือบางส่วน แต่พื้นที่ที่มีผลผลิตการเกษตรน้อยเนื่องจากมีการทำการเกษตรแบบเดิม ภายหลังการเกิดอุทกภัยผลผลิตการเกษตรที่มีอยู่อาจได้รับความเสียหายไปจนหมดไม่เหลือพอที่จะเอาไว้ขายหรือบริโภคและการเปลี่ยนมาเป็นการปลูกพืชอายุสั้นและให้ผลผลิตเร็วเนื่องจากการปลูกพืชที่ให้ผลผลิตเร็ว เนื่องจากการปลูกพืชที่ให้ผลผลิตเร็วจะช่วยลดความเสี่ยงจากอุทกภัยได้เนื่องจากมีการเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ก่อนที่จะเกิดอุทกภัย ซึ่งในส่วนของทำการเกษตรแบบชลประทานโดยภาครัฐในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำก้อมาดำเนินการขุดลอกคลองส่งน้ำและอ่างเก็บน้ำเพื่อให้เป็นแหล่งเก็บน้ำและปล่อยน้ำให้เกษตรกรได้นำเอาน้ำไปใช้ในการทำการเกษตรส่วนการปลูกพืชอายุสั้นที่ให้ผลผลิตเร็ว นั้นพบว่าเกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงเวลาของการลงมือปลูกพืช โดยการเลื่อนระยะเวลาการเพาะปลูกให้เร็วขึ้นกว่าเดิม เพื่อไม่ให้ผลผลิตของพืชออกไปตรงกับช่วงเวลาของการเกิดอุทกภัย

ตารางที่ 25 จำนวนและร้อยละ ของประชาชนบ้านน้ำก้อจำแนกตามระดับการปรับตัวเพื่อบรรเทาความรุนแรงจากอุทกภัยครั้งใหม่

ระดับการปรับตัว	จำนวน	ร้อยละ
สูง (ร้อยละ 80 ขึ้นไป)	128	90.1
ปานกลาง (ระหว่างร้อยละ 61 – 80)	14	9.9
ต่ำ (ต่ำกว่าร้อยละ 60)	-	-
รวม	142	100

Mean = 18.13 S.D. = 1.43 Min = 13.00 Max = 20.00

เมื่อพิจารณาภาพรวมทั้งหมดของการปรับตัวของประชาชนบ้านน้ำก้อเพื่อบรรเทาความรุนแรงจากอุทกภัยครั้งใหม่ การปรับตัวในด้านการยอมรับความสูญเสียจากอุทกภัย การปรับตัวในด้านการลดความสูญเสียจากอุทกภัย และการปรับตัวในด้านการแสวงหาทางเลือกใหม่เพื่อบรรเทาความรุนแรงจากอุทกภัยครั้งใหม่ ส่วนใหญ่มีการปรับตัวอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 90.1 และมีบางส่วนที่มีการปรับตัวอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 9.9 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 18.13 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.43 และมีค่าคะแนนรวมต่ำสุดเท่ากับ 13.00 ค่าคะแนนรวมสูงสุดเท่ากับ 20.00 แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 25

ภายหลังจากการเกิดอุทกภัยในปี พ.ศ. 2544 ประชาชนบ้านน้ำก้อได้เกิดการรับรู้ต่อกับ พิบัติจากอุทกภัยเป็นอย่างมากโดยมีการรับรู้ถึงสาเหตุของการเกิดอุทกภัย ไม่ว่าจะเป็น เกิดจากการที่ลำห้วยน้ำก้อมีความตื้นเขิน แคบ มีสิ่งปลูกสร้างต่างๆ สร้างขวางทางน้ำไหลหรือรูกลำน้ำเข้าไปในลำน้ำ การเข้าไปตัดไม้เพื่อทำไร่เลื่อนลอยบริเวณป่าต้นน้ำบนภูเขาและการสร้างที่อยู่อาศัยใกล้กับแหล่งน้ำมากจนเกินไปเหล่านี้ล้วนแต่เป็นสาเหตุที่ทำให้ความเสียหายเพิ่มมากขึ้นเมื่อเกิดอุทกภัย ในส่วนของความรุนแรงจากการเกิดอุทกภัยนั้นประชาชนรับรู้ที่ อุทกภัยทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน พื้นที่การเกษตรผลผลิตทางการเกษตร สิ่งสาธารณูปโภค เป็นจำนวนมาก สำหรับการบรรเทาความรุนแรงจากอุทกภัยนั้นประชาชนรับรู้ที่พวกเขาต้องมีการติดตามข้อมูลเกี่ยวกับอุทกภัย การพยากรณ์อากาศเป็นประจำเพื่อที่จะสามารถเตรียมตัวรับมือกับอุทกภัยที่จะเกิดขึ้นได้ทันท่วงที หลังจากนี้ประชาชนบ้านน้ำก้อรับรู้ถึง สาเหตุ ความรุนแรง และการบรรเทาความรุนแรงจากอุทกภัยแล้ว ส่งผลให้ประชาชนบ้านน้ำก้อมีการปรับตัวเพื่อที่จะบรรเทาความรุนแรงจากอุทกภัยที่จะเกิดขึ้นครั้งใหม่ ดังนี้

1. ประชาชนบ้านน้ำก้อ มีการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีความมั่นคงแข็งแรงมาใช้ในการก่อสร้าง เช่น ใช้วัสดุพวก เสาคอนกรีต อิฐบล็อก และไม้ที่มีขนาดใหญ่ เพื่อเป็นการป้องกันการกระแทกของกระแสน้ำและโคลนตมท่อนไม้ที่ไหลมากับกระแสน้ำที่เขี้ยวกรากทำให้ที่อยู่อาศัยไม่ได้รับความเสียหาย

และมีการสร้างที่อยู่อาศัยที่มีได้สูง เป็นลักษณะบ้านสองชั้นได้สูงโล่ง และการใช้เสาบ้านที่มีความยาวมาก ๆ ซึ่งหากเกิดอุทกภัยอีกครั้งกระแสน้ำที่ไหลมาท่วมก็จะไม่ท่วมถึงตัวพื้นของบ้าน และลดแรงเสียดทานแรงดันจากกระแสน้ำที่ไหลมาเพราะว่าได้สูงบ้านไม่มีสิ่งกีดขวางและมีลักษณะที่โล่งทำให้ที่อยู่อาศัยไม่ได้รับความเสียหายอุทกภัย การถมดินสร้างที่อยู่อาศัยให้มีความสูงก็เช่นเดียวกันการถมดินให้สูงก่อนจะสร้างที่อยู่อาศัยนั้นก็ป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ป้องและบรรเทาความรุนแรงจากกระแสน้ำที่ไหลมาท่วมได้ เมื่อมีการถมดินให้มีความสูงมาก ๆ โอกาสที่กระแสน้ำจะท่วมถึงตัวบ้านนั้นก็ป็นไปได้ยากทำให้ประชาชนมีความปลอดภัยทั้งชีวิตและที่อยู่อาศัย ไม่ได้รับความเสียหาย

2. ประชาชนบ้านน้ำก้อมีการติดตามข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอุทกภัย และการพยากรณ์อากาศต่างๆ การพูดคุยปรึกษาหารือกันเพื่อหาแนวทางป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากอุทกภัย ภายหลังจากการเกิดอุทกภัยในปี พ.ศ. 2544 ประชาชนบ้านน้ำก้อหันมาให้ความสำคัญต่อการพยากรณ์อากาศตามสื่อต่างๆ และการติดตามข้อมูลเกี่ยวกับอุทกภัย เนื่องจากประชาชนบ้านน้ำก้อมีความคิดว่าหากพวกเขาได้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณน้ำฝน หรือปริมาณของน้ำตามลำห้วยต่างๆ และข้อมูลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของการเกิดอุทกภัยในพื้นที่ของชุมชนขณะนั้นหรือช่วงเวลาที่ใกล้เคียงแล้ว จะทำให้ประชาชนบ้านน้ำก้อสามารถเตรียมตัวที่จะรับมือกับเหตุการณ์การเกิดอุทกภัยได้อย่างทันเวลาและอย่างมีสติ โอกาสที่จะเกิดความเสียหายทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สินต่างๆ เหมือนที่เคยเกิดขึ้นมาในอดีตนั้นจะลดน้อยลงหรือไม่มีเลย

3. ภายในชุมชนของบ้านน้ำก้อมีการจัดตั้งทีมงานเพื่อคอยสังเกตการณ์หากมีฝนตกหนักเกิดขึ้นบริเวณหมู่บ้านและบนภูเขา และคอยรับข้อมูลการพยากรณ์อากาศ ปริมาณน้ำในลำห้วยต่างๆ จากสำนักงานอำเภอหล่มสักงานป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เมื่อได้รับข้อมูลแล้วก็จะมีการเตรียมการอพยพขนย้ายสิ่งของ เด็ก ผู้หญิง และคนชรา ไปไว้ในที่ปลอดภัย ทำให้ลดความสูญเสียด้านชีวิตและทรัพย์สินลงได้

4. ประชาชนบ้านน้ำก้อมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ทรัพยากรจากธรรมชาติ ที่เห็นได้ชัดเจนคือการไม่เข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าต้นน้ำที่มีอยู่ใกล้กับหมู่บ้าน เช่น การกำหนดข้อตกลงข้อปฏิบัติขึ้นภายในชุมชน โดยมีการห้ามประชาชนเข้าไปตัดไม้ในบริเวณป่าต้นน้ำ ห้ามบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำไร่เลื่อนลอย ซึ่งมีการตั้งทีมคอยสำรวจ ลาดตระเวนในพื้นที่ป่าต้นน้ำของชุมชน โดยการนำของกำนันตำบลน้ำก้อและการเปลี่ยนการใช้ไม้ไผ่จากป่าต้นน้ำของชุมชน มาทำแผงตากยาสูบในแต่ละปีนั้นต้องใช้เวลาเป็นจำนวนมาก โดยเปลี่ยนไปเอาไม้ไผ่จากแหล่งอื่นแทนที่พบเห็นคือจากอำเภอหนองหาน จังหวัดเพชรบูรณ์ สิ่งที่เกิดขึ้นเหล่านี้เนื่องจากประชาชนบ้านน้ำก้อมีความคิดว่า เหตุการณ์ที่เกิดอุทกภัยในปี พ.ศ. 2544 ที่มีกระแสน้ำที่เชี่ยวกราก มีดินถล่ม ท่อนไม้ เศษไม้ต่างๆ ไหลมากับกระแสน้ำทำให้เกิดความสูญเสียด้านชีวิตและทรัพย์สินของบ้านน้ำก้ออย่างมหาศาลนั้น เนื่องมาจากการที่ป่าต้นน้ำได้ถูกทำลายไปเป็นจำนวนมาก พื้นดินไม่มีพืชหรือต้นไม้คอยปกคลุมดินคอยอุ้มน้ำไว้ในดินเมื่อเกิดฝนตก จึง

ทำให้ประชาชนบ้านน้ำก้อหันมาอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะป้องกันและบรรเทาความรุนแรงจากอุทกภัย หากมีอุทกภัยเกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่งในชุมชนของพวกเขา

5. การอพยพจากที่อยู่อาศัยที่ตั้งอยู่ริมลำห้วยน้ำก้อไปอยู่ในพื้นที่อื่นที่มีความสูงกว่าพื้นที่อยู่อาศัยเดิม จากการเข้าไปศึกษาพบว่า ที่อยู่อาศัยที่ได้รับความเสียหายมากที่สุดส่วนใหญ่จะเป็นที่อยู่อาศัยที่ตั้งอยู่ริมลำห้วยน้ำก้อ เนื่องจากการเกิดอุทกภัยที่บ้านน้ำก้อนั้น กระแสน้ำได้ไหลมาจากบนภูเขา (ภูตาดฟ้า) ไหลลงมายังลำห้วยน้ำก้อซึ่งไหลผ่านบ้านน้ำก้อ เมื่อกระแสน้ำมีความเชี่ยวกราก และมีปริมาณของน้ำที่มีมากจนเกินขีดความสามารถของลำห้วยน้ำก้อที่จะรับได้ ลำห้วยน้ำก้อนั้นถูกทำลาย เช่น ดิ่งถล่มชะพัง กระแสน้ำจึงล้นตลิ่งไหลเข้ามาท่วมที่อยู่อาศัยที่ตั้งอยู่ริมลำห้วยน้ำก้ออย่างรวดเร็วและรุนแรง ทำให้ประชาชนบ้านน้ำก้อมีความคิดว่าการอพยพย้ายไปอยู่ที่อื่นที่ไกลจากลำห้วยน้ำก้อหรือพื้นที่ที่มีความสูงแล้วนั้น จะทำให้พวกเขาและที่อยู่อาศัยรวมถึงทรัพย์สินต่างๆ ปลอดภัยจากอุทกภัยที่เกิดขึ้น

6. ประชาชนบ้านน้ำก้อการเปลี่ยนรูปแบบการทำการเกษตรแบบเดิม มาเป็นการทำการเกษตรแบบชลประทาน ซึ่งเป็นการลดความสูญเสียทางด้านผลผลิตทางการเกษตรที่จะเกิดขึ้นหากมีอุทกภัยเกิดขึ้นอีกครั้ง เนื่องจากการทำการเกษตรแบบชลประทานนั้นจะทำให้ผลผลิตที่ได้มีจำนวนมากว่าการทำเกษตรแบบเดิม การทำการเปลี่ยนการปลูกพืชที่มีอายุสั้นที่ให้ผลผลิตที่เร็วกว่า และการเลื่อนระยะเวลาการปลูกพืชเข้ามาเร็วขึ้นเนื่องจากไม่ได้รอคอยน้ำฝนเพื่อมาทำเกษตรเพียงอย่างเดียว เพราะว่ามีน้ำจากการทำชลประทานเช่น การสร้างอ่างเก็บน้ำ การขุดลอกลำห้วยน้ำก้อ และการสูบน้ำได้ดินจากบ่อบาดาล เป็นต้น ทำให้พืชออกผลผลิตและสามารถเก็บเกี่ยวได้ก่อนที่จะถึงช่วงเวลาที่เคยเกิดอุทกภัยเป็นประจำ เหล่านี้ล้วนทำให้เกษตรกรลดความสูญเสียผลผลิตทางการเกษตรที่เกิดจากอุทกภัยได้ มีผลผลิตการเกษตรเหลือไว้บริโภคและนำไปขายเพื่อมาเลี้ยงครอบครัวได้ต่อไป

7. ในส่วนของการปรับตัวของภาครัฐนั้น จะเป็นลักษณะของการเข้ามาให้ความช่วยเหลือ ในด้านของค่าชดเชยต่างๆ ที่ประชาชนบ้านน้ำก้อได้รับความเสียหาย การให้ความรู้เกี่ยวกับอุทกภัย และการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องการการพยากรณ์อากาศและปริมาณของน้ำในลำห้วยต่างๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาบอกกล่าวให้กับประชาชนบ้านน้ำก้อ เพื่อการเตรียมตัวรับมือกับอุทกภัยที่จะเกิดขึ้น และการส่งเสริมอาชีพเสริมให้แก่กลุ่มแม่บ้าน ซึ่งจากการเข้าไปศึกษาพบว่าการดำเนินการในเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพนี้ไม่ก้าวหน้าในการดำเนินโครงการ เช่น โครงการตัดเย็บเสื้อผ้า ทำขนม เป็นต้น ส่วนที่เห็นชัดเจนมากคือ การดำเนินการในส่วนของโครงสร้าง โดยเฉพาะการเข้าไปดำเนินการขุดลอกลำห้วยน้ำก้อบริเวณที่ตื้นเขิน แลบ และการสร้างอ่างเก็บน้ำต่างๆ เพื่อเอาไว้รองรับน้ำที่ไหลมาจากภูเขาเพื่อใช้ประโยชน์ในการทำการเกษตรและการป้องกันการเกิดอุทกภัยได้ในส่วนหนึ่ง

จากปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นกับประชาชนบ้านน้ำก้อในการปรับตัวเพื่อป้องกันและบรรเทาความรุนแรงจากอุทกภัยที่จะเกิดขึ้นอีกครั้ง และการเข้ามาให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆของภาครัฐ

โดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือในด้านค่าชดเชยที่อยู่อาศัยและผู้เสียชีวิตและความรู้เกี่ยวกับอุทกภัย สามารถช่วยให้ประชาชนบ้านน้ำก้อดำเนินการสิ่งต่างๆ ในการป้องกันและบรรเทาความรุนแรงจาก อุทกภัยได้ ซึ่งภายหลังจากที่เกิดอุทกภัยในปี พ.ศ. 2544 ที่ทำให้เกิดความสูญเสียด้านชีวิตและทรัพย์สิน ต่างๆ ของประชาชนบ้านน้ำก้อเป็นจำนวนมาก หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2545 ได้เกิดอุทกภัยขึ้นอีกครั้ง หนึ่งที่บ้านน้ำก้อ ผลกระทบจากการเกิดอุทกภัยครั้งนี้ความเสียหายที่เกิดขึ้นมีเพียงพืชผักสวนครัวที่ ปลูกลงไว้ตามบ้านที่ได้รับความเสียหาย และเกิดความสกปรกของที่อยู่อาศัยจากดินเลนที่พัดมากับน้ำเท่านั้น ความสูญเสียด้านชีวิตและสุขภาพนั้นไม่มีเลย จะมีเพียงก็แต่ความหวาดกลัวของประชาชนที่คิดว่า จะเกิดเหตุการณ์ซ้ำขึ้นอีก ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการที่ประชาชนบ้านน้ำก้อส่วนใหญ่มีการรับรู้ถึงภัยพิบัติจาก อุทกภัยอยู่ในระดับที่สูงจึงส่งผลให้ประชาชนบ้านน้ำก้อมีการปรับตัวเพื่อบรรเทาความรุนแรงจาก อุทกภัยสูงตามไปด้วย